Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030

Aktualizácia č. 1
(konsolidované znenie)

Názov:	**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 – Aktualizácia č. 1 (konsolidované znenie)**
Územné vymedzenie:	Obec Spišské Hanušovce
Územný plán obce schválený (A/N):	Nie
Dátum schválenia Aktualizácie č. 1:	29.09.2026, uznesením č. 296/09/2026
Dátum platnosti:	Od 30.09.2026 do 31.12.2030
Verzia[1]:	1.1
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

[1] Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

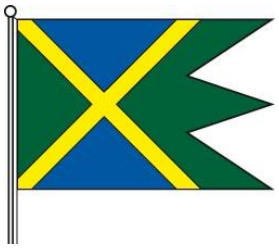

Blazón erbu:

V modrom štíte po zelenej pažiti kráčajúci, do bieleho rúcha odetý striebrovlasý a striebrobradý svätý Andrej so zlatou lúčovitou svätožiarou, pravicou si pridržiavajúci za chrbtom šikmý zlatý kríž, vo vystretej ľavici so zlatou otvorenou knihu a zlatou palmovou ratolesťou.

Komentár:

Hagiografický motív, sv. Andrej v nezvyklej ikonografickej podobe - podľa odtlačku pečatidla obce z r. 1789.

Základné údaje

Samosprávny kraj:	.....	Prešovský
Okres:	.....	Kežmarok
Historický región:	.....	Zamagurie, Horný Spiš
Poloha obecného úradu:	.....	49.330099°N, 20.343730°E
Nadm. výška pri obec. úrade:	.....	612 m.n.m.
Rozloha katastra:	.....	1 430 ha k 31.12.2022
Počet obyvateľov:	.....	782 k 31.12.2022
Hustota obyvateľstva:	.....	55 obyv./km^2
PSČ:	.....	059 04
Evidenčné číslo vozidiel:	.....	KK

Oficiálne kontakty

	.....	Obec Spišské Hanušovce
Adresa:	.....	Obecný úrad č. 97
	.....	059 04 Spišské Hanušovce
Web:	.....	www.spisskehanusovce.sk
Email:	.....	starosta@spisskehanusovce.sk
Telefón:	.....	052/ 4181 421
IČO:	.....	00 326 551

Mapa 1: Poloha obce Spišské Hanušovce - širšie vzťahy

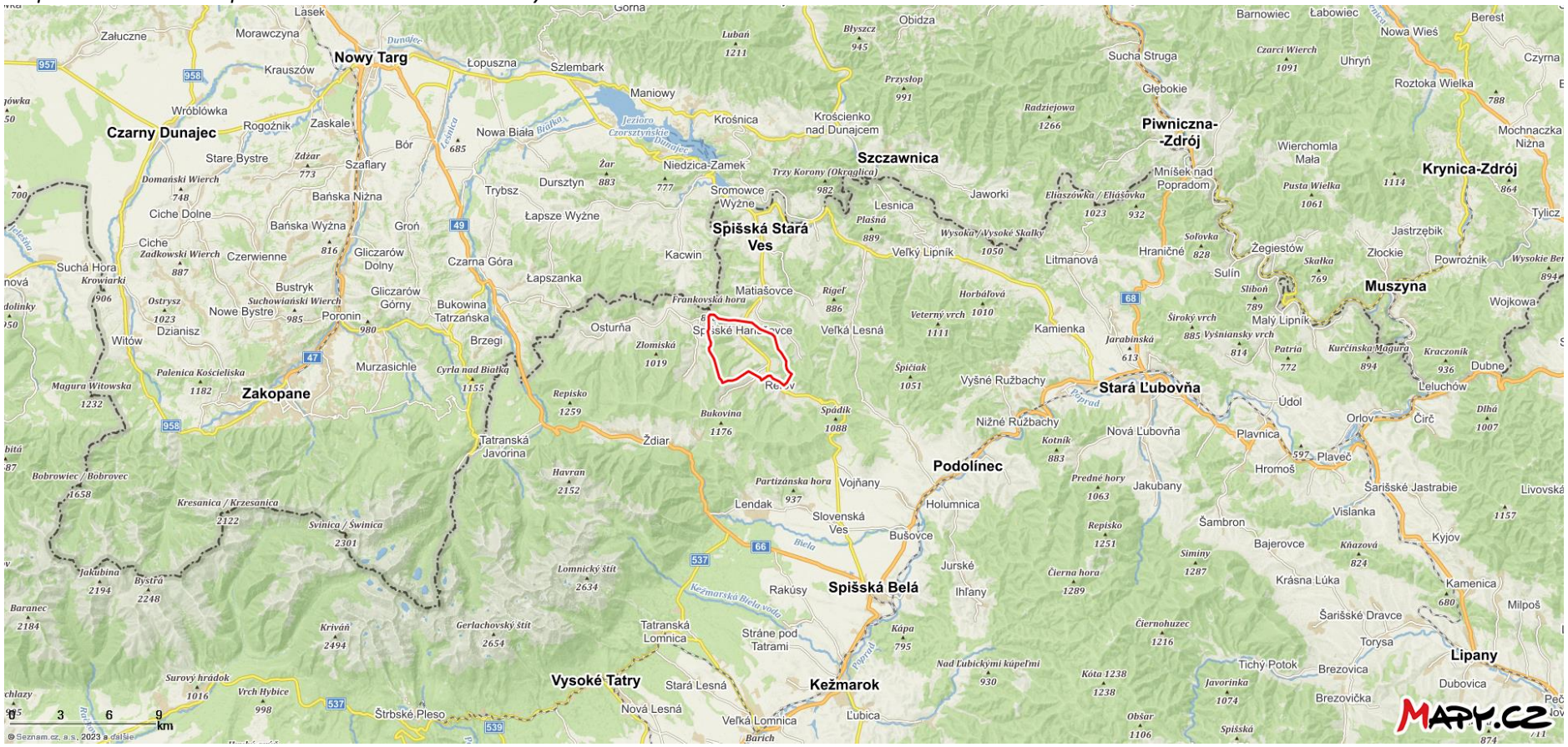

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Spišské Hanušovce voči susediacim obciam

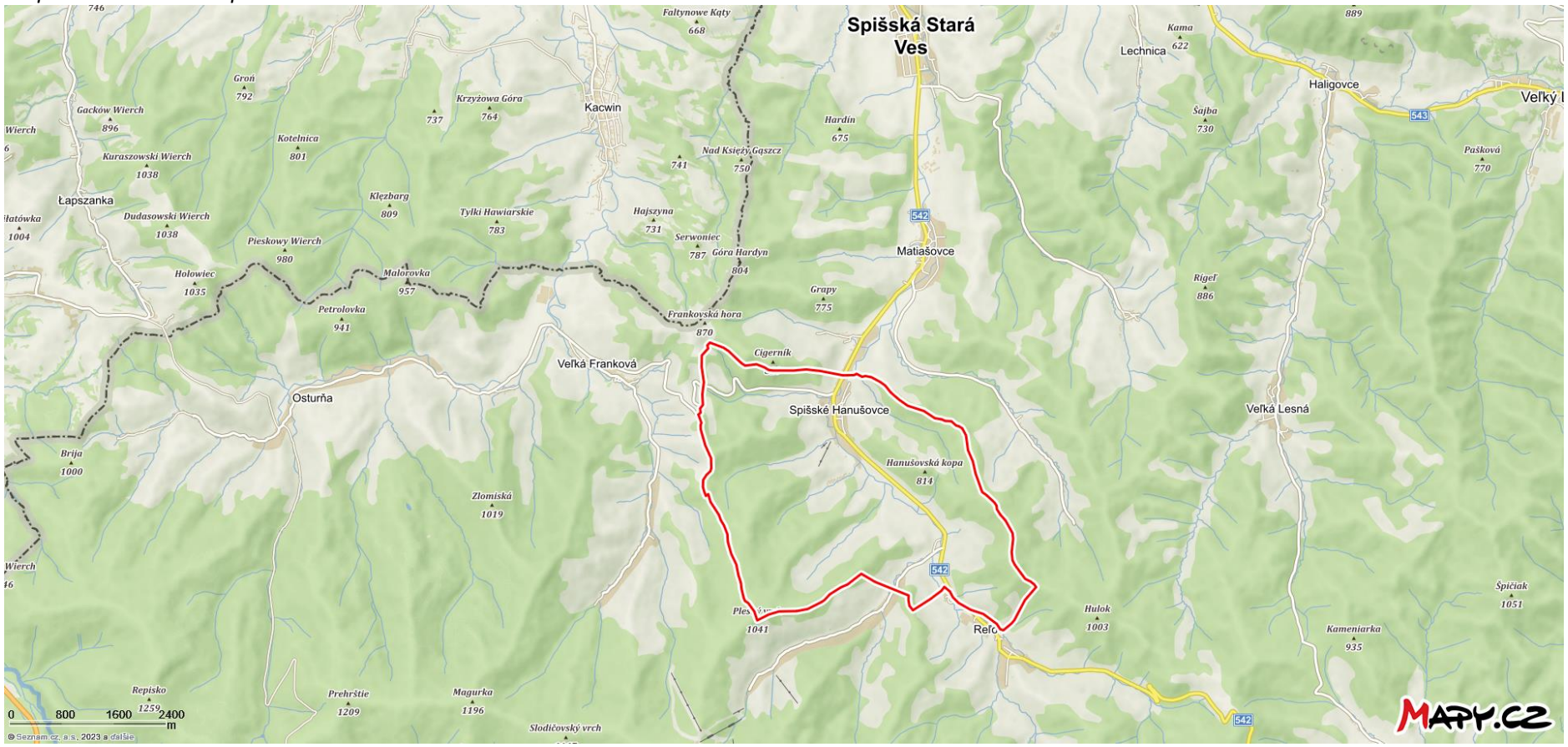

Zdroj: mapy.cz

OBSAH

ÚVOD 7

KONTEXT VZNIKU TEJTO AKTUALIZÁCIE Č. 1 8

ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE SPIŠSKÉ HANUŠOVCE NA ROKY 2023-2030 9

ANALYTICKÁ ČASŤ 12

ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT 13

A.I ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA 14

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery 14

Kvalita životného prostredia 15

Ochrana prírody a krajiny 15

Odpadové hospodárstvo 15

Environmentálne záťaže 16

Obyvateľstvo 16

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva 16

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku 19

Národnostná a konfesionálna štruktúra 21

Vzdelanostná štruktúra 21

Nezamestnanosť 22

Domový a bytový fond 25

Dopravná infraštruktúra 27

Technická infraštruktúra 29

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby 29

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport 30

Administratívno-správne služby 31

Hospodárske pomery 32

Polohová atraktivita územia 32

Poľnohospodárstvo, lesné a pozemkové hospodárstvo, priemysel 32

Cestovný ruch 33

Finančné hospodárenie 34

Prehľad majetku a zdrojov 35

Príjmy a výdavky obce 36

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR 37

A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA 38

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027 39

Zmena klímy 40

STEEP analýza 41

A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA 42

SWOT analýza 42

Kľúčové faktory a disparity územia 43

B-STRATEGICKÁ ČASŤ 44

STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE 46
STRATÉGIA ROZVOJA 46

C-PROGRAMOVÁ ČASŤ 51

OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ 52
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV 58

D-REALIZAČNÁ ČASŤ 62

AKČNÝ PLÁN OBCE 63
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR 66
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE 66
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA 67

E-FINANČNÁ ČASŤ 68

INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN 69
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC 70
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĎOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA 78

ZÁVER 79

PRÍLOHY 80

ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR 81
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR 82
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV 83

dokumenty pre obce.sk

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénií a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.
Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.
Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, doplňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.
Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Kontext vzniku tejto aktualizácie č. 1

Pôvodný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce bol schválený v roku 2023 (dňa 04.07.2023, uznesením č. 66/07/2023), a to na roky 2023-2030.
V roku 2026 samosprávne orgány obce v súlade s vopred zadefinovaným systémom monitorovania a hodnotenia tohto PHSR pristúpili k jeho prehodnoteniu a v nadväznosti na existujúce nové skutočnosti rozhodli o vykonaní aktualizácie tohto dokumentu. Dôvodom sú nové zámery obce na úseku skvalitňovania údržby verejných priestorov, ako aj zvyšovania bezpečnosti obyvateľov, bezpečnosti cestnej premávky a ochrany majetku a osôb. V nadväznosti na tieto zmeny / doplnenia boli prispôsobené a upravené všetky príslušné časti tohto PHSR (strategická, programová, realizačná aj finančná časť). Aktualizácia PHSR je vydaná v konsolidovanom znení.

Aktualizácia č. 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce 2023-2030

bola v tomto konsolidovanom znení schválená Obecným zastupiteľstvom v Spišských Hanušovciach

dňa ..... uznesením č. .....

Verzia dokumentu	Dátum schválenia	Číslo uznesenia
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 (pôvodná verzia)	04.07.2023	66/07/2023
Aktualizácia č. 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 (konsolidované znenie)	.....	.....

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 (ďalej len „PHSR 2023-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov. PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja.
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. **Členmi riadiaceho tímu sú**: **Za obec:** <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Ing. Jozef Pazera – starosta obce **Za zhotoviteľa:** <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník Riadiaci tím zodpovedá za: - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2023-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Január - marec 2023
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR (2023)												
Mesiac	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**
Úvod	X											
Analytická časť	X	X										
Strategická časť		X										
Programová časť		X										
Realizačná časť		X	X									
Finančná časť			X									
Záver			X									

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31.12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť
táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť
táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver
táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy
táto časť zahŕňa:

- Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepčné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Zoznam skratiek použitých v PHSR.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	**Platnosť dokumentu**	**Úroveň dokumentu**	**Zdroj**
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Spišské Hanušovce
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030	2021-2030	regionálna	http://po-kraj.sk
Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja	priebežne	regionálna	http://po-kraj.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačný program Slovensko 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	**Zdroj údajov**	**Webová stránka**
Obyvateľstvo	Obec Spišské Hanušovce Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.spisskehanusovce.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk www.scitanie.sk
Bývanie	Obec Spišské Hanušovce Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.spisskehanusovce.sk www.scitanie.sk
Hospodárstvo	Obec Spišské Hanušovce Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.spisskehanusovce.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Spišské Hanušovce Centrum vedecko-technických informácií	www.spisskehanusovce.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Spišské Hanušovce	www.spisskehanusovce.sk
Sociálna sféra	Obec Spišské Hanušovce Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.spisskehanusovce.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Spišské Hanušovce leží v Prešovskom kraji, v okrese Kežmarok. Jej katastrálne územie susedí s katastrálnymi územiami obcí: Veľká Franková, Jezersko, Reľov, Zálesie a Matiašovce.

Geologickú stavbu územia tvorí centrálnokarpatský paleogén (flyšové pásmo), ktorý je tvorený najmä pieskovcami a ílovcami, v menšej miere zlepencami a ďalšími horninami. Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vonkajšie západné Karpaty, Podhôľno-magurskej oblasti a celku Spišská Magura. Z aspektu vertikálnej disekcie reliéfu sa na území obce nachádzajú najmä vrchoviny. Pozdĺž Rieky sa nachádza riečna dolina, vymodelovaná eróznou činnosťou tohto vodného toku. Prítomnosť flyšového pásma, charakteristického striedaním priepustných a nepriepustných hornín, determinuje výskyt svahových deformácií, z ktorých najvýraznejšie sú zosuvy. Modelačným médiom týchto zosuvov je najčastejšie gravitácia, nachádzajú sa tu však aj zosuvy vytvorené eróznou činnosťou riek a potokov.

Hydrologicky patrí územie obce do úmoria Baltského mora, do povodia Dunajca a rieky Rieka, tečúcej južno-severným smerom, ktorá odvodňuje územie obce a vlieva sa do Dunajca. Najväčšie prítoky Rieky v katastri obce Spišské Hanušovce sú potoky Ľoch, Klauza, Tamplik a Giblik, pričom tieto majú niekoľko ďalších prítokov. Spomínané rieky a potoky majú snehovo-dažďový režim odtoku, čo znamená, že najvyššiu vodnosť majú v apríli až v júli a najnižšiu od novembra do februára. Striedanie priepustných a nepriepustných hornín vytvára nepriaznivé podmienky pre akumuláciu podzemných vôd. Priaznivejšie podmienky sa vytvárajú pozdĺž zlomov a v bridlicových puklinách, kde možno nájsť kolektory. Územie je na podzemné vody pomerne chudobné, minerálne pramene sa v katastri obce nenachádzajú.

Územie obce patrí do chladnej, veľmi vlhkej klimatickej oblasti, mierne chladného okrsku (C1) s priemernou júlovou teplotou v rozmedzí 12 °C až 16 °C a priemernou ročnou teplotou okolo 4 °C. Priemerný počet letných dní sa na základe dlhodobých pozorovaní pohybuje na úrovni 20, priemerný počet mrazových dní je okolo 155. Z aspektu zimnej turistiky je priaznivý priemerný počet dní so snehovou pokrývkou, ktorý sa pohybuje okolo počtu 110, pričom priemerná hrúbka snehovej pokrývky je cca 40 cm. Územie je pomerne bohaté na vlahu, priemerný ročný úhrn zrážok je od 723 mm do 1 256 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo 40 mm, v júli 100-140 mm. Charakteristickou črtou územia je jeho inverzná poloha, prejavujúca sa pomerne častým výskytom hmiel v najnižšie položených častiach katastra. Veterné pomery v katastri obce sú podmienené cirkuláciou ovzdušia, geografickými pomermi i blízkosťou Vysokých Tatier. V ročnom priemere prevažujú severozápadné a severné vetry. Najmenšie zastúpenie má severovýchodné, južné a východné prúdenie vzduchu.
Väčšinu poľnohospodárskeho pôdneho fondu územia pokrývajú stredne ťažké pôdne druhy - ílovitohlinité, menšiu časť ťažké pôdne druhy - hlinité. V južnej časti katastra sa na východnej časti toku Rieka vyskytujú pôdy piesočnatohlinité, ktoré zaraďujeme medzi stredne ťažké pôdy. Ostatnú časť katastra obce tvoria lesné pôdy. Z pôdnych typov prevládajú najmä kambizeme kyslé, na fluviálnych sedimentoch fluvizeme. Pôdy sú pomerne chudobné na humus, jeho obsah v hĺbke do 25 cm je nízky (menej ako 1,8 %).
Z hľadiska fytogeografického členenia patrí územie do bukovej fytogeograficko-vegetačnej zóny. Prirodzenou potenciálnou vegetáciou sú bukové a jedľovo-bukové lesy, v povodí Rieky sú prirodzenou potenciálnou vegetáciou jelšové lesy. Druhová skladba hospodárskych lesov je však v súčasnosti z dôvodu umelej výsadby človekom značne pozmenená a dominantnú zložku momentálne tvoria smrekové monokultúry. Okrem smreka obyčajného sa v lesoch v stromovej etáži v hojnom počte vyskytujú aj buk lesný, javor horský, jedľa biela, borovica lesná, breza previsnutá, lipa malolistá, lipa veľkolistá a ďalšie. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie do provincie listnatých lesov. Zo stavovcov sú pre toto územie charakteristické najmä jeleň obyčajný, srnec hôrny, sviňa divá, zajac poľný, vlk obyčajný a líška obyčajná.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Katastrálne územie obce Spišské Hanušovce leží v ochrannom pásme Pieninského národného parku a platí na ňom 2. stupeň územnej ochrany prírody. V obci sa nenachádzajú žiadne maloplošné chránené územia ani prvky ochrany prírody s vyšším stupňom ochrany. Najbližšie k obci Spišské Hanušovce sa nachádzajú prírodné rezervácie a prírodné pamiatky v katastri obcí Osturňa (Veľké osturnianske jazero, Malé jazerá, Jazero) a Jezersko (Jezerské jazero). V Osturni sa nachádza aj pamiatková rezervácia ľudovej architektúry. V neďalekom Pieninskom národnom parku sa nachádzajú zóny s 2. až 5. stupňom ochrany. Jeho súčasťou sú aj 4 prírodné rezervácie – Národná prírodná rezervácia Haligovské skaly, NPR Prielom Dunajca, NPR Prielom Lesníckeho potoka a NPR Kamienska tisina. V Červenom Kláštore sa taktiež nachádza Národná kultúrna pamiatka s rovnomenným názvom. Veľmi významným progresívnym momentom z aspektu ochrany prírody a krajiny a skvalitňovania životného prostredia bolo odstavenie kotolní na tuhé palivo (predovšetkým uhlie), ktoré dominovalo v tepelnom hospodárstve územia až do konca 90-tych rokov a ktoré výrazne znečisťovalo ovzdušie. V roku 1998 prebehla plynofikácia obce a v roku 2000 plynofikácia školy. V súčasnosti prevádzkujú niektoré domácnosti z dôvodu nastavenia cien plynu okrem plynových kotolní aj kotly na tuhé palivo, jedná sa však o kúrenie drevnou hmotou a nie uhlím.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu je vysoká, v roku 2022 dosiahla až 74 %. Obec

teda v tomto ukazovateli plní cieľ v oblasti nakladania s odpadmi, stanovený pre Slovenskú republiku (dosiahnuť mieru recyklácie na úrovni 60 %). Na zber zmesového komunálneho odpadu sa používajú KUKA nádoby alebo veľkoobjemové kontajnery (VOK). V obci je zavedený kalendárový systém zberu zmesového odpadu – všetky nádoby na zmesový odpad sa vyvážajú v pravidelných intervaloch. Na triedený zber papiera, plastov, kovov, skla a kompozitných obalov sa používajú plastové vrecia alebo kontajnery. Ostatné oddelene zbierané zložky odpadu sa v obci zbierajú spravidla 2x ročne. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať malú kompostáreň.

Environmentálne záťaže

Podľa Informačného systému environmentálnych záťaží, vedeného Ministerstvom životného prostredia SR, nie sú na území obce Spišské Hanušovce evidované žiadne environmentálne záťaže.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Spišské Hanušovce za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 26 (zo 756 v roku 2013 na 782 v roku 2022).

Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvateľov (k 31.12.)	756	757	769	781	792	784	789	790	774	782
Živonarodení	9	10	18	8	12	10	14	13	15	8
Zomrelí	9	6	1	7	6	5	4	6	6	5
Bilancia prirodzeného pohybu	0	4	17	1	6	5	10	7	9	3
Prisťahovaní	4	13	5	19	11	7	10	4	5	19
Vysťahovaní	9	16	10	8	6	20	15	10	21	14
Migračné saldo	-5	-3	-5	11	5	-13	-5	-6	-16	5
Bilancia celkového pohybu	-5	1	12	12	11	-8	5	1	-7	8
Hr.m. živorodenosti (‰)	11,9	13,2	23,4	10,2	15,2	12,8	17,7	16,5	19,4	10,2
Hr.m. úmrtnosti (‰)	11,9	7,9	1,3	9,0	7,6	6,4	5,1	7,6	7,8	6,4
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	0,0	5,3	22,1	1,3	7,6	6,4	12,7	8,9	11,6	3,8
Hr.m. imigrácie (‰)	5,3	17,2	6,5	24,3	13,9	8,9	12,7	5,1	6,5	24,3
Hr.m. emigrácie (‰)	11,9	21,1	13,0	10,2	7,6	25,5	19,0	12,7	27,1	17,9
Hr.m. migračného salda (‰)	-6,6	-4,0	-6,5	14,1	6,3	-16,6	-6,3	-7,6	-20,7	6,4
Hr.m. celkového prírastku (‰)	-6,6	1,3	15,6	15,4	13,9	-10,2	6,3	1,3	-9,0	10,2

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Vývoj počtu obyvateľov obce Spišské Hanušovce za ostatných 10 rokov má mierne stúpajúci trend. V porovnaní s rokom 2013 bol počet obyvateľov obce na konci roku 2022 o 3 % vyšší.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Spišské Hanušovce

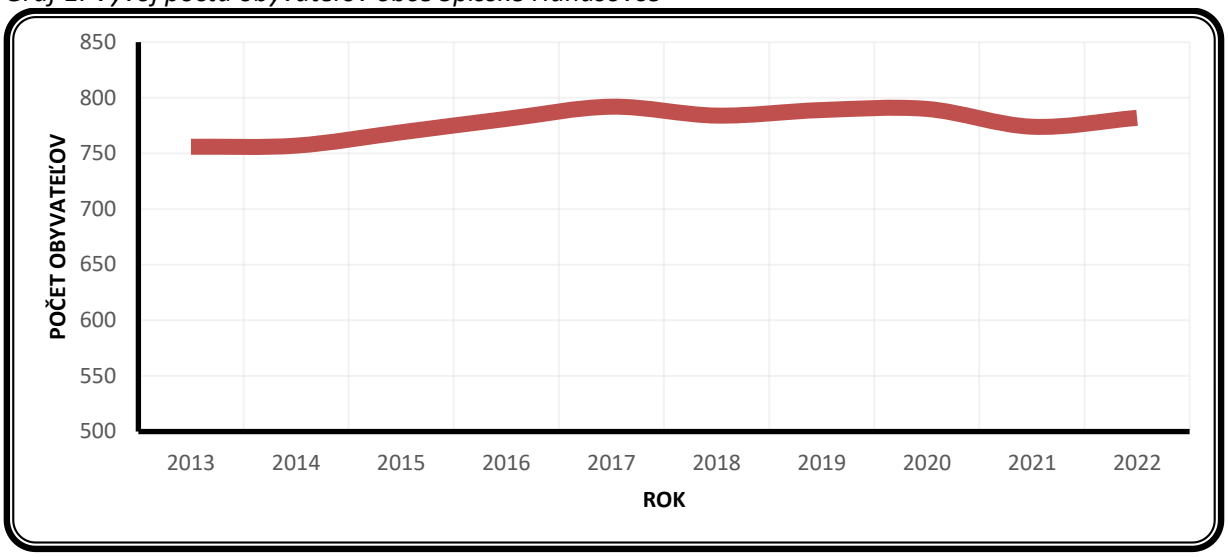

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 10 – 23 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 8 – 18. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola v Spišských Hanušovciach 15,0 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Kežmarok sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 16,0 ‰, v Prešovskom kraji 12,0 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 9,5 ‰.
Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, na rozdiel od počtu živonarodených, vyrovnanejší priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2015 (iba 1 osoba), najviac v roku 2013 (9 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 1,3 po 11,9 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Spišských Hanušovciach len 7,1 ‰. V obci teda môžeme pozorovať nižšiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 11,0 ‰), Prešovský kraj (9,5 ‰) i okres Kežmarok (cca 8,0 ‰).
Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Spišských Hanušoviec. Obec bola počas takmer celého hodnoteného obdobia populačne zisková (až 9x), len 1x bola bilancia vyrovnaná (pričom negatívnu bilanciu prirodzeného pohybu nezaznamenala ani raz). Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od 0,0 ‰ po 22,1 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov veľmi priaznivá. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k výraznému prírastku obyvateľov.

Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

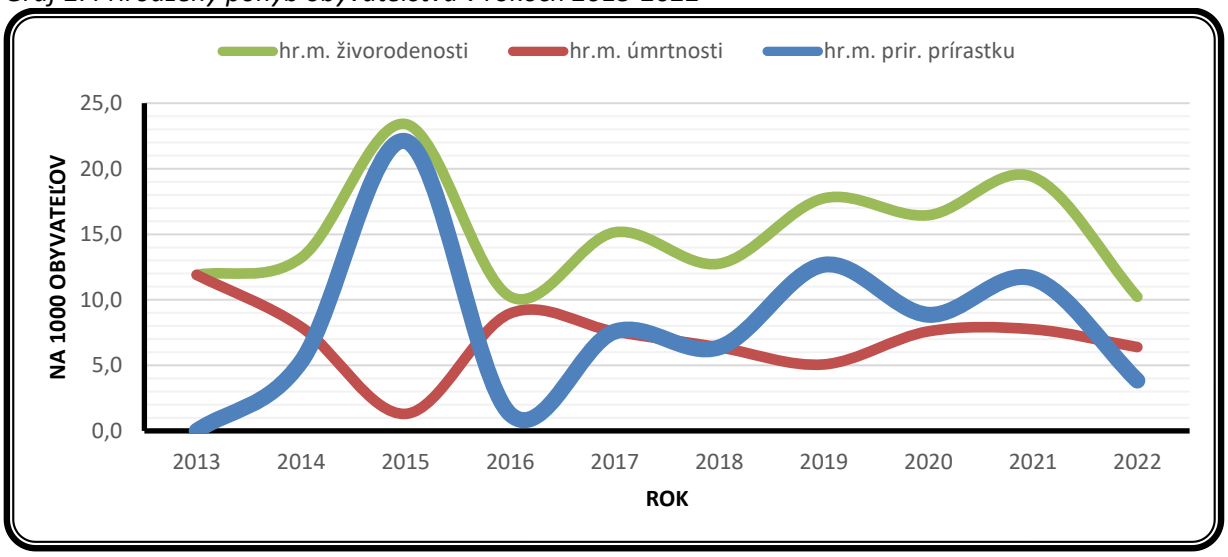

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je v obci pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 12,5 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 9,7 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala vyššie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 16,6 ‰ (v priemere 12,9 vysťahovaných osôb ročne). Výsledkom hore uvedených procesov bol nepriaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -16 osôb v roku 2021 po +11 osôb v roku 2016. Kladné migračné saldo obec zaznamenala len 3x, až 7x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje negatívnu bilanciu migračného salda, pričom z aspektu migrácie v nej prebiehajú prevažne depopulačné procesy. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je nepriaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

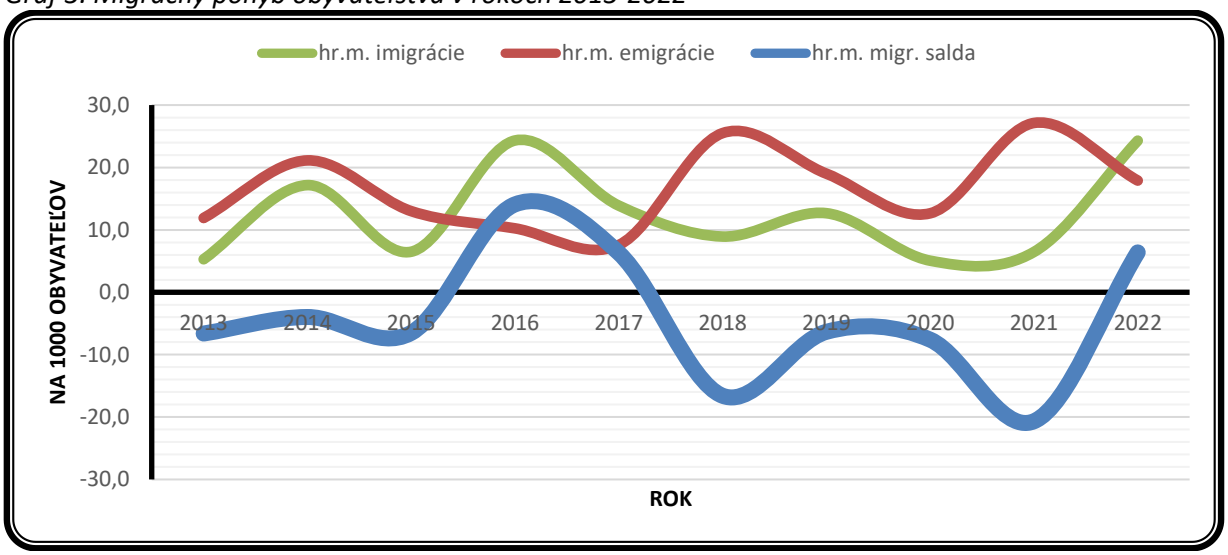

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v týchto rokoch narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine rástol. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou záporné hodnoty, znamenajúce migračný úbytok obyvateľstva (viac ľudí sa z obce v danom roku vysťahovalo ako sa do nej prisťahovalo).

Keďže prirodzené prírastky boli výrazne vyššie ako migračné úbytky, výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je mierny celkový prírastok obyvateľov obce Spišské Hanušovce. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť mierne pozitívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska rastie).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

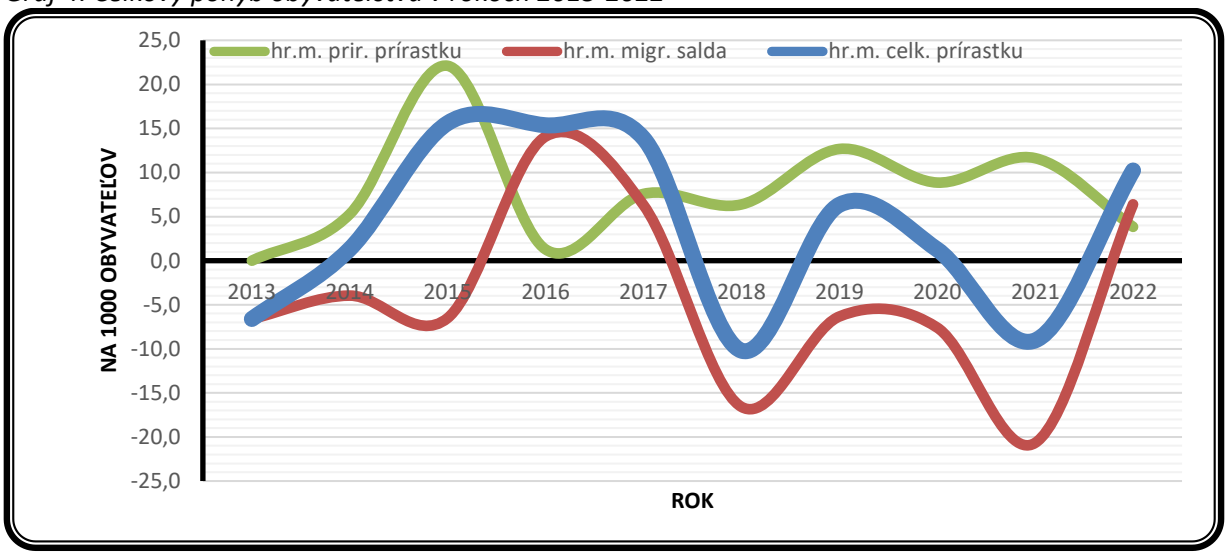

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Spišských Hanušoviec ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie ešte stále (napriek veľmi pozitívnemu vývoju prirodzeného pohybu obyvateľstva) nachádza regresívny typ populácie (resp. skôr prechodný typ medzi regresívnym stacionárnym typom), keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 170 k 221 k 31.12.2022). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Spišských Hanušoviec majú vekové skupiny (podľa poradia) 25-29 ročných (70 obyvateľov), 30-34 a 40-44 ročných (zhodne po 65 obyvateľov). K 31.12.2022 tu spomedzi 782 obyvateľov žilo 170 detí do 14 rokov a len 79 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 782 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 406 mužov a 376 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno predpokladať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) stagnovať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022

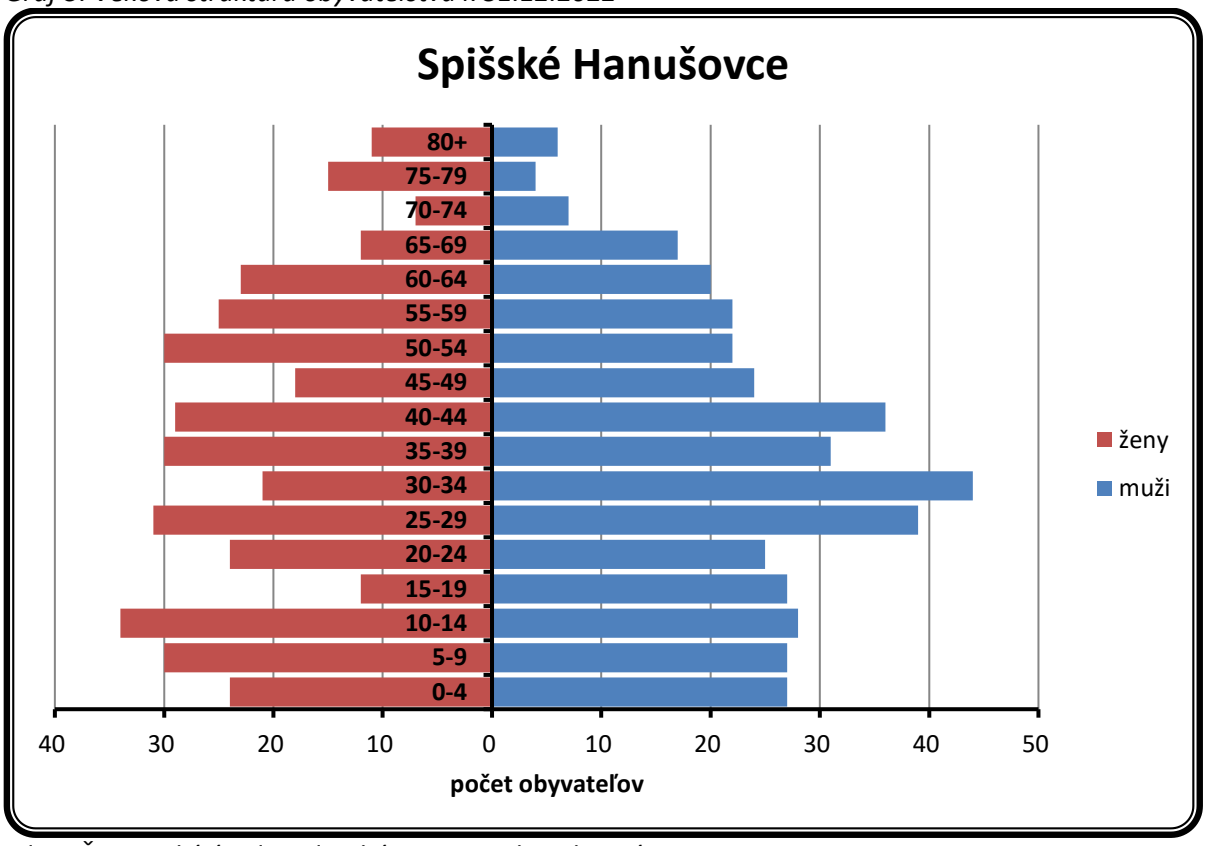

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Obyvateľstvo obce rýchlo starne. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa za ostatných 10 rokov zvýšil z 33,15 na 36,1 rokov. V porovnaní so Slovenskou republikou žije v obci výrazne mladšie obyvateľstvo, to však starne oveľa rýchlejším tempom ako je priemer SR.

Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spišské Hanušovce	33,15	33,62	33,81	34,1	34,26	34,73	35,21	35,56	35,79	36,1
Slovenská republika	39,60	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26	41,39	41,62

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 68,2 %.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2022	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Spišské Hanušovce	782	170	533	79	21,7	68,2	10,1

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Spišských Hanušoviec bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 takmer homogénne, keďže v ňom podľa jeho výsledkov výrazne dominovala slovenská národnosť s 97,2 % obyvateľov (759 zo 781 osôb).

Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel (%)
slovenská	759	97,2
rómska	5	0,6
česká	2	0,3
poľská	4	0,5
iná	2	0,3
nezistená	9	1,2
SPOLU	**781**	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva v čase Sčítania 2021 výrazne dominovalo rímskokatolícke vierovyznanie s 92,2 % obyvateľov (720 zo 781 obyvateľov). K žiadnemu náboženstvu sa nehlásilo 3,2 % obyvateľov obce (25 osôb) a u 0,8 % obyvateľov (6 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2021).

Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania

Konfesia	Počet obyvateľov	Podiel (%)
bez náboženského vyznania	25	3,2
Rímskokatolícka cirkev	720	92,2
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	4	0,5
Gréckokatolícka cirkev	16	2,0
Kresťanské zbory	2	0,3
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	5	0,6
ad hoc hnutia	1	0,1
iné	2	0,3
nezistené	6	0,8
SPOLU	**781**	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 2021) malo v tom čase (k 1.1.2021) 16 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie základné vzdelanie (tzn. osoby vo veku 15 rokov a viac, ktoré neukončili žiadne vzdelanie + osoby s ukončeným základným vzdelaním). Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) malo 20 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 29 % obyvateľov Spišských Hanušoviec. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2021 osemnásť percent obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

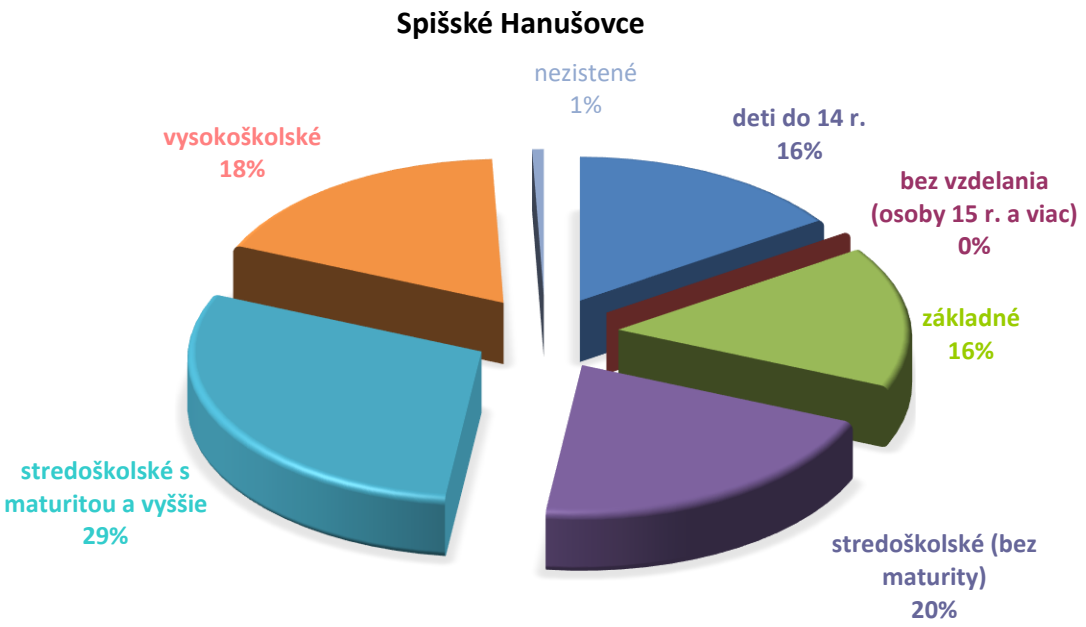

Zdroj: SODB 2021

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Spišské Hanušovce za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 23 až 63. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 5,9 % (2021) po 16,2 % (2016), pričom k 31.12.2022 bola na úrovni 7,2 %. Pre porovnanie, k 31.12.2022 bola miera nezamestnanosti v okrese Kežmarok 18,0 %, v Prešovskom kraji bola na úrovni 11,0 % a v Slovenskej republike 6,6 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Kežmarok susedí, bola nasledovná: Poprad 6,5 %, Levoča 10,5 %, Sabinov 15,3 % a Stará Ľubovňa 7,8 %.

Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet UoZ	55	60	60	63	52	40	31	34	23	28
Miera nezamestnanosti* (%)	14,1	15,4	15,4	16,2	13,4	10,3	8,0	8,7	5,9	7,2

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

Zdroj: SODB 2021, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2022 bolo v obci Spišské Hanušovce prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 28 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 13 mužov (46,4 %) a 15 žien (53,6 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, najväčšie problémy s nezamestnanosťou v obci majú obyvatelia vo veku 50-59 rokov. Ide o vekovú skupinu obyvateľov, ktorá je na trhu práce marginalizovaná a ktorá má obyčajne po strate predchádzajúceho zamestnania problém nájsť si opätovne zamestnanie nové.

Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	**počet**	**%**
1	3,6	7	25,0	4	14,3	3	10,7	11	39,3	2	7,1	**28**	**100**

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Spišských Hanušovciach pomerne pozitívnou skutočnosť, že z 28 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2022 bolo len 18 % UoZ (5 osôb) s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022

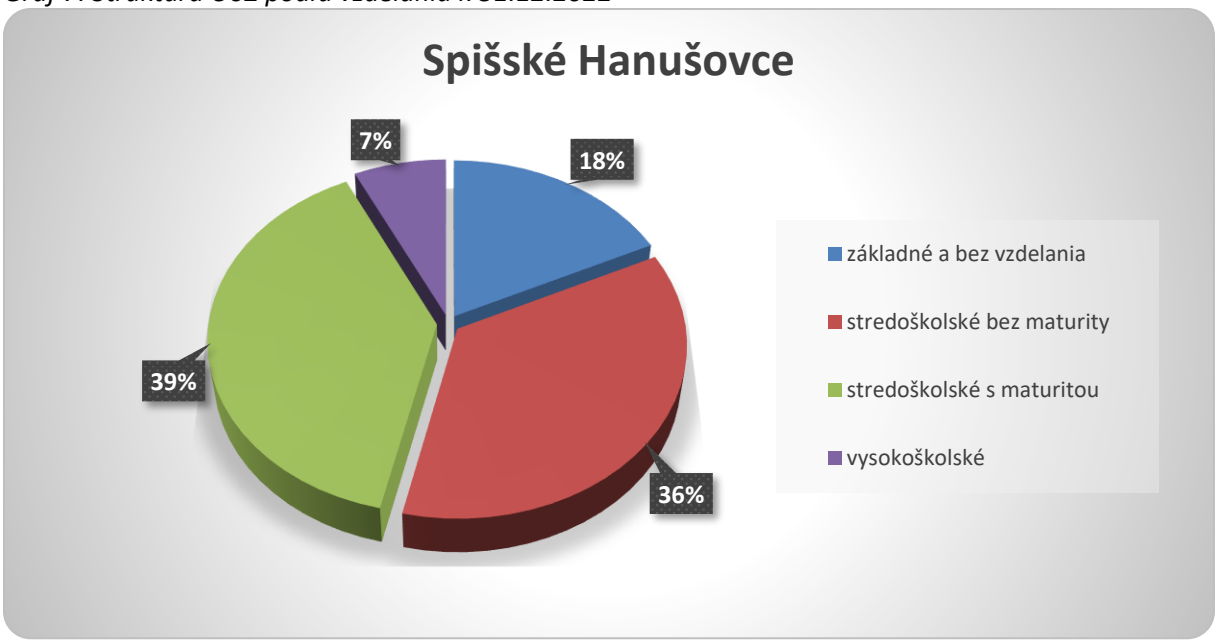

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomického a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.
V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2022 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 19 % a podiel dlhodobo nezamestnaných až okolo úrovne 41 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Spišských Hanušovciach bol k 31.12.2022 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) len 29 %, pričom 18 % (5 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022

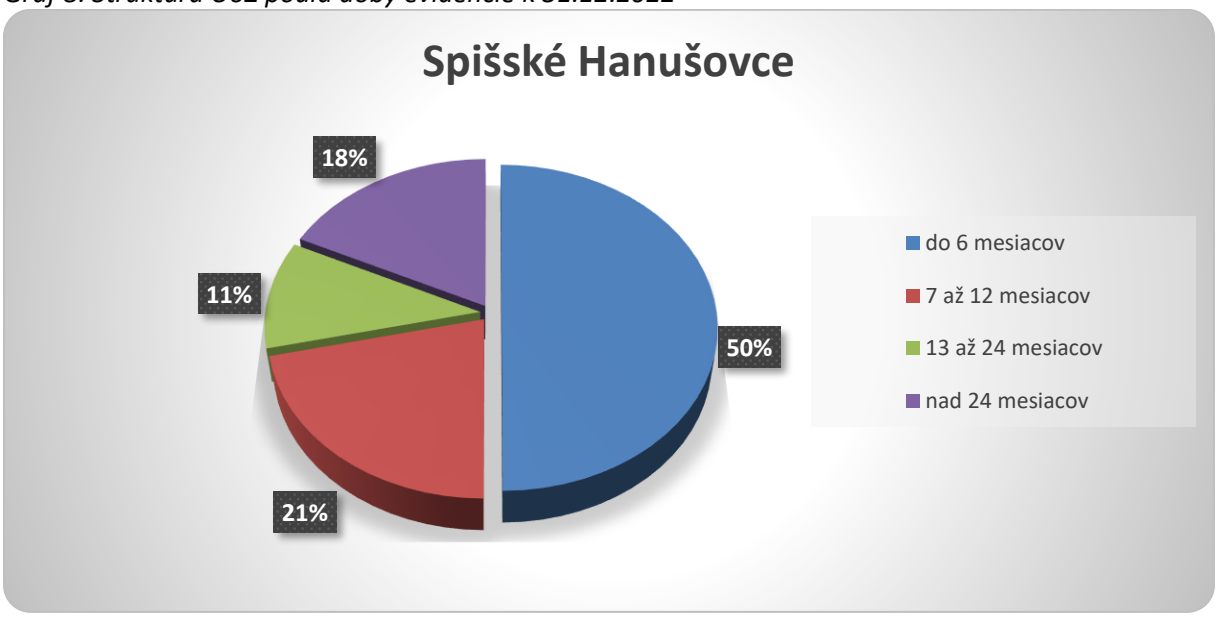

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieďuje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.
Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú v Spišských Hanušovciach pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (11 UoZ z 28; 39,3 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, pomocné práce, likvidovanie odpadov a pod.).

Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	1	3,6
3 - Technici a odborní pracovníci	0	0,0
4 - Administratívni pracovníci	3	10,7
5 - Pracovníci v službách a obchode	4	14,3
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	1	3,6
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	4	14,3
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	1	3,6
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	11	39,3
N/A - neurčené	3	10,7
Spolu	**28**	**100,0**

* klasifikácia zamestnaní je vytvorená v súlade s medzinárodnou štandardnou klasifikáciou zamestnaní ISCO-08
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu v Spišských Hanušovciach je pomerne dobrá. V čase Sčítania 2021 (SODB 2021) sa v obci nachádzalo spolu 194 domov, v ktorých bolo 239 bytov. V štruktúre domového fondu prevládali predovšetkým rodinné domy (174 domov; 89,7 %). V obci sa nachádza aj 6 bytových domov.

Napojenie na verejný vodovod priamo v dome malo v tom čase 162 domov (83,5 %). Žiadnu vodovodnú prípojku nemalo len 6 domov (3,1 %). Pripojenie na kanalizačnú sieť malo 96 domov (49,5 %), pričom 13 domov (6,7 %) bolo úplne bez kanalizácie (tzn. ani verejná kanalizácia, septik, žumpa, ani domová čistička odpadových vôd).

V obci sa nachádzajú najmä veľmi veľké byty (s 5 a viac obytnými miestnosťami) – spolu 83, a tiež stredne veľké byty (s 3 obytnými miestnosťami) v počte 80. Väčšina domov v obci bola síce postavená počas socializmu, avšak k pomerne výraznej výstavbe rodinných domov dochádza aj v ostatnom období.

Tabuľka 11: Počet domov podľa typu domu

Typ domu	Počet domov	Podiel (%)
rodinný dom	174	89,7
bytový dom	6	3,1
polyfunkčná budova	0	0,0
ostatné budovy na bývanie	5	2,6
neskolaudovaný rodinný dom	0	0,0
núdzový objekt, neurčený na bývanie	5	2,6
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	2	1,0
ostatné	2	1,0
nezistený	0	0,0
SPOLU	**194**	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 12: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky

	v dome - z verejnej siete	v dome - vlastná	mimo domu - z verejnej siete	mimo domu - vlastná	bez prípojky	nezistený	**Spolu**
Počet domov	162	23	0	0	6	3	**194**
Podiel (%)	83,5	11,9	0,0	0,0	3,1	1,6	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému

	septik, žumpa	prípojka na kanalizačnú sieť	domáca čistička odpadových vôd	bez kanalizácie	nezistený	**Spolu**
Počet domov	79	96	3	13	3	**194**
Podiel (%)	40,7	49,5	1,6	6,7	1,6	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 14: Byty podľa obytných miestností

	1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	**Spolu**
Počet bytov	9	26	80	37	83	4	**239**
Podiel (%)	3,8	10,9	33,5	15,5	34,7	1,7	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 15: Domy podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1960	1961-1980	1981-2000	2001-2010	2011-2015	2016 a neskôr	nezistené	**Spolu**
Počet domov	14	28	18	52	49	10	12	8	3	**194**
Podiel (%)	7,2	14,4	9,3	26,8	25,3	5,2	6,2	4,1	1,6	**100,0**

Zdroj: SODB 2021

Obec Spišské Hanušovce vlastní 2 bytové domy s nájomnými bytmi, v ktorých je spolu 32 bytových jednotiek (2 x 16). V súčasnosti obec ešte stále eviduje pomerne výrazný dopyt po nájomnom bývaní, čo znamená, že tu s najvyššou pravdepodobnosťou existuje priestor pre výstavbu ďalšieho nájomného bytového domu.

Mimoriadne dôležitým faktorom z pohľadu rozvoja obce (nielen z pohľadu rozvoja individuálnej bytovej výstavby, ale z pohľadu komplexného rozvoja – tzn. napr. aj poľnohospodárstva, budovania

infraštruktúry, prípadných nájomných vzťahov k pozemkom a pod.) je jednoduchosť / resp. komplikovanosť vlastníckej štruktúry pozemkov v katastri obce. V tejto súvislosti možno konštatovať, že štruktúra vlastníckych vzťahov k pozemkom v katastri obce Spišské Hanušovce je mimoriadne komplikovaná (obrovský počet parciel; väčšina parciel zapísaná v registri „E"; obrovské množstvo spoluvlastníkov na jednotlivých parcelách a pod.). Riešením tohto (z pohľadu komplexného rozvoja obce) negatívneho javu je vykonanie komplexného projektu pozemkových úprav (PPÚ) v extraviláne.

Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Územie Zamaguria je pomerne izolované od cestných komunikácií vyššieho rádu tak v Slovenskej republike, ako aj v Poľsku (pozri obrázok). Najbližšie napojenie na cestu I. triedy predstavujú dopravné uzly v Spišskej Belej (cesta I/67) a Starej Ľubovni (resp. v Hniezdnom, cesta I/77), v Poľsku je to dopravný uzol Nowy Targ. Z aspektu pripojenia na cesty I. triedy je teda poloha Spišských Hanušoviec veľmi nevýhodná. Navyše, horský hrebeň Spišskej Magury, tiahnuci sa celou južnou a juhovýchodnou hranicou Zamaguria, výrazne zvyšuje nielen cestnú vzdialenosť, ale aj časovú dostupnosť obce. Najdôležitejším a zároveň aj najbližším dopravným uzlom pre obec Spišské Hanušovce je mesto Poprad, na území ktorého sa nachádzajú zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko a okolo ktorého tiež prechádza najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska - diaľnica D1. Ďalšími významnými dopravnými uzlami v širšom okolí sú mestá Krakow a Košice.

Dopravná infraštruktúra Zamaguria je tvorená len cestnými ťahmi nižšieho rádu. Komunikačnú os územia tvoria dve cesty II. triedy č. 542 a č. 543. Cesta č. 542 (na ktorej ležia aj Spišské Hanušovce), prebiehajúca severo-južným smerom v dĺžke 27 km, spája Spišskú Starú Ves so Spišskou Belou, cesta č. 543, prebiehajúca západo-východným smerom, spája hraničný prechod Lysá nad Dunajcom s obcou Hniezdne v blízkosti Starej Ľubovne. Cesta č. 542 sa napája na spomínanú cestu prvej triedy I/67, ktorá cez Plešivec, Rožňavu, Poprad a Ždiar spája Maďarsko s Poľskom. Cesta č. 543 sa v Hniezdnom napája na cestu prvej triedy I/77, vedúcu cez Poprad, Kežmarok, Starú Ľubovňu, Bardejov a Svidník smerom na Rzeszow v Poľsku. Ostatné komunikácie v Zamagurí predstavujú lokálne cesty III. triedy (napájajúce každú obec Zamaguria na cesty č. 542, resp. 543) a miestne komunikácie.

Miestne komunikácie v Spišských Hanušovciach majú prevažne bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych ciest v obci je na slabšej úrovni. Linky autobusovej dopravy zabezpečujú pre obyvateľov obce spojenie s okresným mestom Kežmarok, so Spišskou Starou Vsou a obcou Osturňa.

Statická a pešia doprava

Odstavné plochy pre osobné automobily sú v obci rozmiestnené rovnomerne na miestach, kde je zvýšená hustota parkujúcich áut. V súčasnosti sa takéto plochy nachádzajú pri bytových domoch, v centrálnej zóne obce pri obecnom úrade a kostole a pri predajni rozličného tovaru. Počet parkovacích miest je momentálne dostačujúci, do budúcnosti je však v nadväznosti na všeobecný trend rozvoja automobilovej dopravy a zvyšovania počtu áut v domácnostiach vhodné počítať s rozširovaním (príp. výstavbou nových) odstavných plôch.

Chodníky sú v súčasnosti vybudované pozdĺž hlavnej komunikačnej osi obce – cesty II. triedy. Pozdĺž miestnych komunikácií plochy pre pešiu dopravu vybudované nie sú. V strednodobom horizonte je preto potrebné uvažovať s rozvojom plôch určených pre chodcov (či už z hľadiska zlepšovania stavebno-technického stavu alebo výstavby nových).

Obrázok 1: Väzby Spišských Hanušoviec na komunikačné línie

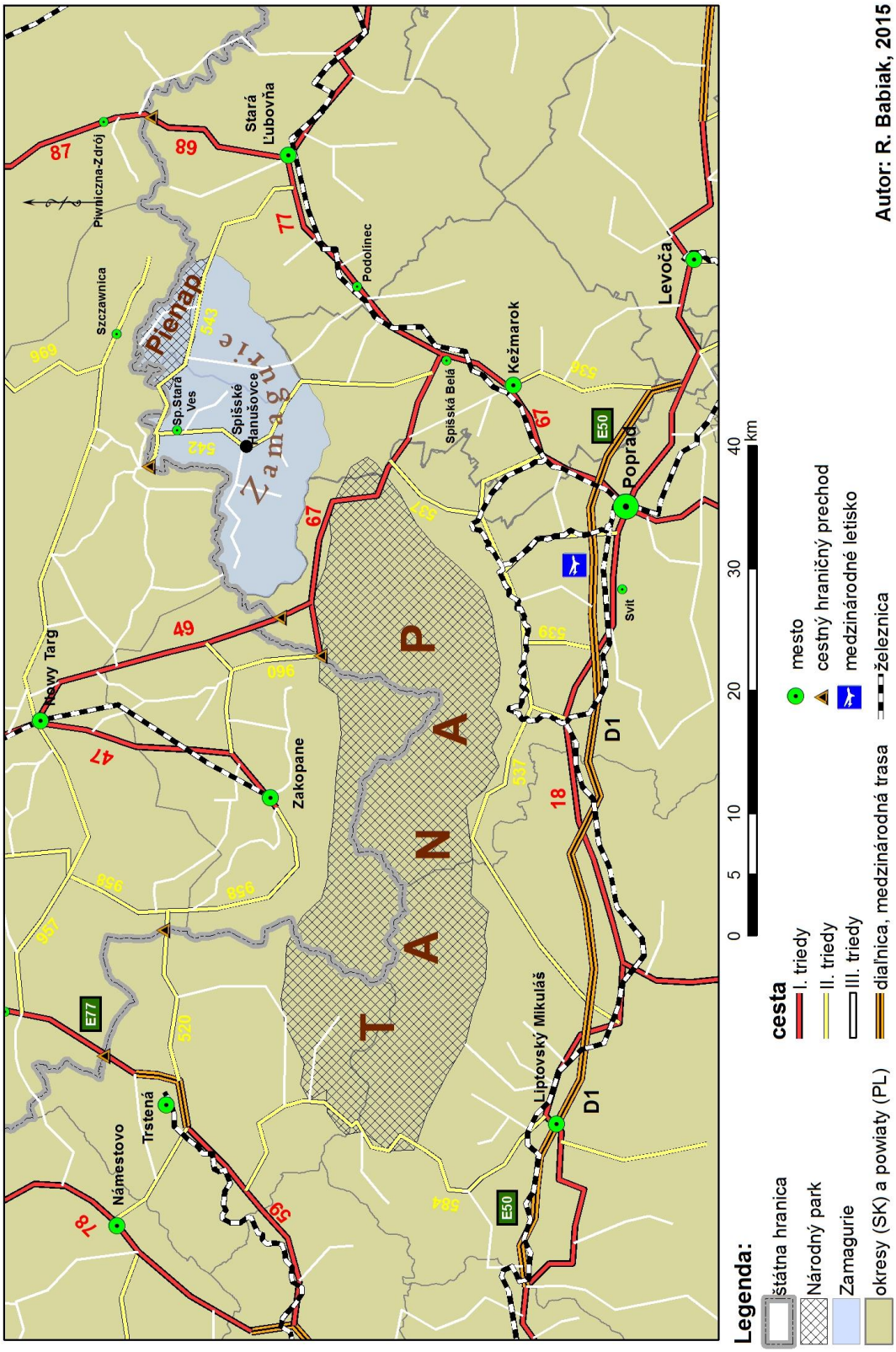

Zdroj: vlastné spracovanie

Železničná a letecká doprava

Spišské Hanušovce (ako ani celé Zamagurie) nemajú priame železničné spojenie, najbližšia železničná stanica na Slovensku sa nachádza v Spišskej Belej (23 km) a Starej Ľubovni (40 km), v Poľsku je to železničná stanica Nowy Targ (37 km). Železničné stanice v Sp. Belej a v St. Ľubovni však majú len regionálny význam, najbližšia železnica celoštátneho a medzinárodného významu sa nachádza v spomínanom Poprade. Pomerne blízko sa nachádzajú letiská medzinárodného významu. Menšie letisko sa nachádza v Poprade, odkiaľ sa však uskutočňujú poväčšine len charterové lety. Letisko Poprad sa permanentne snaží o nadviazanie priameho leteckého spojenia s väčšími letiskami v Európe, avšak po zriadení priamej linky sa táto (pravdepodobne kvôli nízkej rentabilite) po určitom období poväčšine zruší. Veľký význam má však letisko Kraków-Balice, z ktorého množstvo operujúcich leteckých spoločností zabezpečuje spojenie s väčšinou Európy.

Technická infraštruktúra

Zásobovanie vodou prostredníctvom verejného vodovodu zabezpečuje Podtatranská vodárenská spoločnosť, a.s. Poprad. Voda je do obce čerpaná z miestneho vodného zdroja. Negatívnou skutočnosťou z aspektu vybavenosti územia infraštruktúrou a tiež z pohľadu ochrany životného prostredia je fakt, že Spišské Hanušovce stále nemajú ČOV a nemajú vybudované ani verejné kanalizačné prípojky na splaškovú kanalizáciu. Vybudovaná je len dažďová kanalizácia, preto je nutné dobudovať aj splaškovú kanalizáciu. Niektoré domy sú napojené na vlastné septiky, ktorých obsah aj pravidelne vyvážajú. Niekoľko domov má vybudované vlastné domové čističky odpadových vôd. Väčšina domov v obci však odpadové vody likviduje vypúšťaním do dažďovej kanalizácie, príp. vypúšťaním do Rieky.

Tabuľka 16: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	**áno**
kanalizácia	nie
ČOV	nie
plyn	**áno**
elektrina, verejné osvetlenie	**áno**
obecný rozhlas	**áno**
mobilný operátor	**áno**
internet	**áno**

Zdroj: Obecný úrad

Na druhej strane, priaznivým momentom je plynofikácia obce, ktorá prebehla v roku 1998. V roku 2000 bola dodatočne splynofikovaná aj škola. Z pohľadu zásobovania teplom teda obyvatelia poväčšine využívajú zemný plyn, z ekonomických dôvodov však niektorí prechádzajú na zásobovanie drevom. Všetky časti obce sú od roku 1947 elektrifikované. Mobilný signál je v obci dostupný od všetkých mobilných operátorov. Internetové pripojenie okrem mobilných operátorov umožňujú obyvateľom obce aj regionálni poskytovatelia internetu.

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Za zdravotnou starostlivosťou musia obyvatelia obce dochádzať. Najbližšia ambulancia praktického lekára pre dospelých, lekára pre deti a dorast, najbližšia stomatologická ambulancia a lekáreň sa nachádzajú v Spišskej Starej Vsi. V zdravotnom stredisku v tomto meste vo vybrané dni v týždni ordinujú aj niektoré špecializované ambulancie. Ostatné špecializované zdravotnícke ambulancie sa nachádzajú najbližšie v Kežmarku a v Starej Ľubovni, kde sú taktiež nemocnice.

Záchranná zdravotná služba s územnou pôsobnosťou pre celé Zamagurie sídli v Spišskej Starej Vsi. Odtiaľ v prípade potreby vykonáva výjazdy do Spišských Hanušoviec. Najbližšia stanica Hasičského

a záchranného zboru sídli taktiež v Spišskej Starej Vsi, jej územnou pôsobnosťou je celé územie Zamaguria okrem obcí Veľký Lipník, Lesnica a Stráňany. V Spišských Hanušovciach funguje Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý v prípade mimoriadnej udalosti v obci spolupracuje s profesionálnymi hasičmi. Je pomerne aktívny, pravidelne sa zapája do rôznych hasičských súťaží a zúčastňuje sa taktiež kultúrno-spoločenského života v obci. V obci sa nachádza pošta ako aj predajňa zmiešaného tovaru. Najbližší bankomat a čerpacia stanica sa nachádzajú v Sp. Starej Vsi, pobočka banky v Spišskej Belej a najbližšia pobočka zdravotnej poisťovne v Kežmarku.

Tabuľka 17: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2023)

Praktický lekár pre dospelých	nie	**Zariadenie sociálnych služieb**	**áno**
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	**Pošta**	**áno**
Stomatologická ambulancia	nie	**Predajňa zmiešaného tovaru**	**áno**
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekáreň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	**Dobrovoľný hasičský zbor obce**	**áno**

Zdroj: Obecný úrad

Okrem vyššie uvedených základných zariadení a služieb sociálnej infraštruktúry sa v obci nachádzajú (resp. sú pre obyvateľov dostupné) aj ďalšie zariadenia a služby, ako napr. oprava motorových vozidiel, maliarske práce, stavebné práce, kamenárstvo, ponuka elektrostavieb a pod.
Zo sociálnych služieb sa v obci nachádza Domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie ŽIVOT, n. o.. Toto zariadenie poskytuje sociálne služby v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. ŽIVOT, n. o. začal svoju prevádzku v roku 2005 ako domov dôchodcov a zariadenie opatrovateľskej služby. Neskôr sa k týmto sociálnym službám pridala aj prepravná služba pre osoby so zdravotným postihnutím. Od roku 2011 pribudla k Domovu sociálnych služieb ďalšia forma poskytovanej sociálnej služby – Špecializované zariadenie zamerané na Alzheimerovu a Parkinsonovu chorobu. Domov sociálnych služieb má kapacitu 20 osôb a špecializované zariadenie kapacitu 28 osôb. Kapacita je plne vyťažená.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

V Spišských Hanušovciach sa nachádza základná škola s materskou školou, ktorej zriaďovateľom je obec. Základnú školu navštevujú aj žiaci z okolitých obcí. Kvalita vyučovania je na dobrej úrovni, v miestnej ZŠ študovalo viacero rodákov, ktorí sú dnes vo vedeckej obci nositeľmi titulov docent a profesor. Najbližšia stredná škola, ktorú môžu študenti zo Spišských Hanušoviec navštevovať, je gymnázium v Spišskej Starej Vsi. Ďalšie stredné školy sa nachádzajú v okolitých mestách Kežmarok, Poprad a Stará Ľubovňa.
Kultúrny život v obci je pomerne bohatý. Od roku 1953 má obec postavený kultúrny dom, v ktorom sa konajú rôzne podujatia. Kultúrny dom je v súčasnosti takmer celý zrekonštruovaný, ostáva ešte realizovať rekonštrukciu strešného plášťa. V rokoch 1976 a 1977 sa v obci konali prvé dva ročníky najvýznamnejšieho kultúrneho podujatia v Zamagurí – Zamagurských folklórnych slávností. Od roku 1978 boli tieto presťahované do Červeného Kláštora a Spišskej Starej Vsi. V minulosti sa v obci dokonca nachádzalo aj kino, v roku 1977 však bolo zrušené. Dlhoročnú tradíciu má v obci ochotnícke divadlo, ktoré si každoročne, najmä v období Vianoc, pripravuje rôzne vystúpenia. Okrem divadla má v obci dlhoročnú tradíciu aj folklór, fungujúci hlavne popri základnej škole. Deti sa môžu realizovať vo folklórnom súbore Kútniček. Pre potreby obyvateľov obce je na obecnom úrade zriadená knižnica.
Okrem divadelných vystúpení miestneho ochotníckeho divadla a príležitostných vystúpení divadelných skupín z okolitých obcí sa v Spišských Hanušovciach počas roka koná viacero kultúrnych podujatí. Vo februári sa v čase fašiangov organizuje fašiangový sprievod a fašiangový ples. V máji sa uskutočňujú rôzne vystúpenia pri príležitosti Dňa matiek. V letných mesiacoch sa každoročne organizujú Dni obce Spišské Hanušovce a taktiež hasičská súťaž o pohár starostu obce.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov má obec vybudované rôzne športové zariadenia. V areáli základnej školy je najmä pre potreby žiakov vybudovaná telocvičňa a školské ihrisko. Ďalšie menšie ihrisko sa nachádza za kultúrnym domom. Pri kostole sa nachádza futbalové ihrisko, na ktorom od roku 1994 hrávajú svoje zápasy futbalové družstvá Telovýchovnej jednoty Tatran. TJ Tatran bola založená v roku 1960, v roku 1992 bola jej činnosť znovu obnovená. V súčasnosti (sezóna 2022/2023) hrá mužstvo dospelých vo futbalovej súťaži 8. liga, ktorá je riadená Podtatranským futbalovým zväzom. Na západnom okraji obce je pod kopcom Bufarek vybudovaný malý lyžiarsky areál s dvomi zjazdovkami. Jedna je určená pre začiatočníkov (dĺžka 160 m), druhá zjazdovka v dĺžke 450 metrov (s prevýšením 90 m) je určená pre nenáročných lyžiarov.

Tabuľka 18: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	**áno**	**Telocvičňa**	**áno**
Kino	nie	**Športové ihrisko prírodné**	**áno**
Obecná knižnica	**áno**	**Športové ihrisko umelé**	**áno**
Ochotnícky divadelný súbor	**áno**	**Detské ihrisko**	**áno**
Folklórny súbor	**áno**	**Športový klub**	**áno**

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných obciach, aj v Spišských Hanušovciach má významné postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V centrálnej časti obce sa nachádza rímskokatolícky kostol svätého Ondreja apoštola, pravdepodobne z prelomu 13. a 14. storočia. Okrem kostola sa v obci, na jej severnom okraji, na starom cintoríne nachádza aj kaplnka sv. Barbory. Na južnom okraji obce, v areáli dnešného cintorína, sa nachádza kaplnka Nanebovzatia Panny Márie. Obe kaplnky sú určené k bohoslužbám (Majeriková-Molitoris, Majeriková 2013). Obec z dôvodu zlepšenia poskytovania svojich služieb obyvateľom uvažuje o zapojení sa do webovej služby „Virtuálny cintorín“. Touto službou by sa zriadil na webe online cintorín, čo by (o. i.) výrazne sprehľadnilo a zjednodušilo vyhľadávanie v štruktúre hrobových miest na cintoríne v Spišských Hanušovciach.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 19: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Spišské Hanušovce
Pracovisko Finančnej správy	Kežmarok
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Spišská Stará Ves
Okresný súd	Kežmarok
Okresný úrad	Kežmarok
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Spišská Stará Ves

Zdroj: vlastné spracovanie

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

Spišské Hanušovce sa nachádzajú v regióne Zamaguria. Tento región má v rámci Slovenska excentrickú prihraničnú polohu vo východnej časti krajiny, pričom je od ostatných slovenských regiónov oddelený masívnym horským hrebeňom Spišskej Magury. V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá[2] (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová atraktivita obce Spišské Hanušovce a Zamaguria, ležiaceho na východnom Slovensku, je teda veľmi nízka (predovšetkým z aspektu jeho potenciálu pre pritiahnutie investícií do priemyselnej výroby), keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Prešova a Košíc).

Poloha Zamaguria vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrám a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre regionálneho významu je taktiež nevýhodná. Najvýraznejším ekonomickým centrom v tatranskom regióne je mesto Poprad s viac ako 50 000 obyvateľmi, ktoré predstavuje pomerne rozvinutý priemyselný uzol s dominanciou strojárskeho priemyslu. Poprad je od Spišských Hanušoviec vzdialený 46 km, pričom jazda autobusom verejnej dopravy trvá viac ako 1 hod. Menšie ekonomické centrá predstavujú okresné mestá Kežmarok a Stará Ľubovňa, ktoré sú od obce vzdialené 30, resp. 41 km, pričom jazda autobusom trvá až 1 hod. v prípade Kežmarku, resp. minimálne 1 hod. 5 min. v prípade Starej Ľubovne (v závislosti od dopravného spojenia). Na poľskej strane hranice je najbližším regionálnym ekonomickým centrom mesto Nowy Targ, ktoré je vzdialené 37 km. Všetky hlavné komunikačné línie nadregionálneho a vyššieho významu (cesty I. triedy, rýchlostné cesty, diaľnice, železničné trasy) idú mimo územia Zamaguria.

Na druhej strane, výhodou mezopolohy Zamaguria mimo rozvinutých ekonomických centier a priemyselných zón je existencia dobre zachovaného a chráneného prírodného a kultúrneho dedičstva, ktoré vytvára priaznivé predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu. Z pohľadu rozvoja cestovného ruchu tak obec Spišské Hanušovce leží v pomerne atraktívnom území v blízkosti Pieninského národného parku.

Poľnohospodárstvo, lesné a pozemkové hospodárstvo, priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce prevládajú trvalé trávne porasty (604,7 ha) nad ornou pôdou (18,1 ha). V poľnohospodárskej výrobe má teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám TTP priaznivé podmienky najmä živočíšna poľnohospodárska výroba[3] (TTP sa využívajú na chov oviec). V katastri obce hospodári jeden subjekt poľnohospodárskej veľkovýroby – poľnohospodárske družstvo. Toto družstvo hospodári okrem katastra obce aj v katastroch susedných obcí – Jezerska a Reľova. Družstvo sa zameriava na ekologické poľnohospodárstvo, realizuje najmä chov oviec a hovädzieho dobytka.

[2] Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom Zamagurie patrí práve do chudobného (juho) východu.

[3] Toto konštatovanie sa však týka len dostupnej plochy na poľnohospodársku výrobu, neberieme tu do úvahy ďalšie dôležité faktory, ako sú napr. klimatické, orografické alebo pôdne pomery, prípadné nájomné vzťahy a pod.

Tabuľka 20: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2022; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
18,1	0,0	0,0	9,1	0,0	604,7	631,9

Nepoľnohospodárska pôda				
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvoria	ostatné plochy	Spolu
692,8	10,8	42,4	51,7	797,8
Celková výmera územia				**1 429,6**

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Takmer polovicu rozlohy katastrálneho územia obce zaberajú lesné pozemky, takže tu existujú vhodné podmienky pre výkon poľovníctva. Územie patrí do oblasti s výskytom jelenej, srnčej a diviačej zveri a obhospodaruje ho miestne poľovnícke združenie PZ Gojnica so sídlom v Matiašovciach. Revír tohto PZ tvoria katastrálne územia obcí Matiašovce, Spišské Hanušovce, Zálesie a časť k. ú. Havka, s celkovou výmerou 3 933 ha (Majeriková-Molitoris, Majeriková 2013).
Lesné hospodárstvo realizuje v katastri obce Spišské Hanušovce „Urbárska spoločnosť pozemkové spoločenstvo Spišské Hanušovce“. Ide o právnickú osobu s právnou subjektivitou v zmysle zákona o pozemkových spoločenstvách, ktorá vznikla 5.2.2014. Predchodcom tohto spoločenstva bola Urbárska spoločnosť Spišské Hanušovce, ktorá v lesoch hospodárila od roku 1996 ako urbárska spoločnosť bez právnej subjektivity.
Priemysel bol v minulosti v obci veľmi chudobný. Súviselo to najmä s nevhodnými lokalizačnými faktormi pre umiestnenie priemyselnej výroby a s chudobnou surovinovou bázou v celom Zamagurí. Táto skutočnosť viedla k orientácii výrobnej sféry na spracovanie časti vyprodukovaných poľnohospodárskych komodít a na spracovanie drevnej hmoty, jedinej suroviny, ktorou obec i Zamagurie disponovalo v relatívne dostatočnom množstve. Pomerne dlhý čas existovala v obci aj textilná výroba, tá je však už od roku 2001 zrušená.
V súčasnosti existuje v obci jeden podnik potravinárskeho priemyslu – pekáreň Spišské Hanušovce, ktorú prevádzkuje Poľnohospodárske družstvo Zamagurie. Obyvatelia obce, pracujúci v priemysle, dochádzajú do práce najčastejšie do priemyselných podnikov v Spišskej Starej Vsi, Kežmarku a v Poprade.

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Spišské Hanušovce ležia v jednom z najatraktívnejších turistických regiónov v rámci Slovenska – v Zamagurí.
Lokalizačné predpoklady vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Región Zamaguria má z hľadiska pritiahnutia turistov na jednej strane pomerne dobrú polohu neďaleko najvýznamnejšej oblasti cestovného ruchu na Slovensku - Tatier, no zároveň disponuje aj vlastnými jedinečnými turistickými atrakciami, ktorými sú najmä Pieniny a splav na pltiach na rieke Dunajec – atrakcia európskeho významu. Okrem Tatier sa v blízkosti Zamaguria nachádzajú aj mnohé kultúrnohistorické pamiatky predovšetkým na Spiši (pamiatka UNESCO - Spišský hrad, mestá Levoča a Kežmarok a pod.), na poľskej strane hranice sú veľmi navštevovanými najmä mesto Zakopane so svojím historickým centrom, obec Bialka Tatrzanska s vybudovanými lyžiarskymi vlekmi a vodným parkom, kúpeľné mesto Szczawnica 1 km od Lesnice a v lete taktiež Czorstýnska priehrada na rieke Dunajec s bývalými strážnymi hradmi Niedzica a Czorstyn v bezprostrednej blízkosti Pieninského národného parku.

Samotné Zamagurie má lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) na výbornej úrovni. Z prírodných predpokladov dominujú predovšetkým spomínané Pieniny s atraktívnymi formami krasového reliéfu a s vybudovanými turistickými chodníkmi pre peších a pre cyklistov. Skalné bralá vytvárajú unikátne scenérie, čím splavu po rieke Dunajec dodávajú jedinečnosť. Dôležitým momentom je tiež prítomnosť sírneho prameňa, okolo ktorého boli v Červenom Kláštore vybudované kúpele s celoročnou prevádzkou.
Umelo vytvorené lokalizačné predpoklady CR (spoločenské aj kultúrno-historické) sú taktiež na výbornej úrovni. Z kultúrno-historických hmotných pamiatok a zariadení sa v blízkom Červenom Kláštore nachádza rovnomenný historický kláštor kamaldulských mníchov (títo prevzali jeho správu po pôvodných vlastníkoch - kartuziánoch), v ktorom je umiestnené múzeum s národopisnou, historickou, archeologickou a lekárenskou expozíciou. Ďalšou hmotnou kultúrnohistorickou pamiatkou je obec Osturňa, ktorej tri najzachovalejšie časti sú vyhlásené za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. Okrem Osturne a Červeného Kláštora sa 2 km od štátnej hranice nachádzajú umelecko-historické hmotné kultúrne pamiatky – priamo nad priehradou zámok v Niedzici a na protiľahlom brehu vodnej nádrže aj zrúcanina hradu Czorstyn.
Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite regiónu a významne zvyšujú návštevnosť Zamaguria. Najdôležitejšími podujatiami v Zamagurí (z pohľadu početnosti návštevníkov) sú Stretnutie goralov v Pieninách, Zamagurské folklórne slávnosti alebo rôzne bežecké súťaže v Pieninách.
Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa (stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia). Dopravná infraštruktúra je v Zamagurí na dobrej úrovni. V posledných rokoch prebehla rekonštrukcia mnohých ciest, mostov a chodníkov, čo zabezpečilo zvýšenú kvalitu cestných komunikácií v regióne. Dopravné spojenie s okolitými regiónmi je zabezpečené (pomalou) autobusovou dopravou. V zimných mesiacoch je počas lyžiarskej sezóny zriadený medzi obcami Zamaguria bezplatný skibus. Zo športovo-technických zariadení sa tu nachádzajú najmä zjazdovky, lanovky a vleky, ktoré sú vybudované v niekoľkých obciach Zamaguria. Ubytovacie kapacity sú v regióne reprezentované predovšetkým miestnymi penziónmi a rekreačnými chatami s menším počtom postelí, ktoré sa nachádzajú v každej obci. Najviac stravovacích zariadení s celoročnou prevádzkou sa nachádza v centrách cestovného ruchu – v Spišskej Starej Vsi a v Červenom Kláštore. Jedná sa najmä o reštaurácie, ponúkajúce miestne špeciality aj denné menu, tiež pizzerie.
Spišské Hanušovce so svojou polohou v blízkosti prírodných atrakcií aj kultúrno-historických pamiatok majú pomerne dobré lokalizačné aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, ktoré sú zvýraznené rôznymi zariadeniami vybudovanými priamo v obci. Zo zimných športovo-technických zariadení je tu vybudovaný malý lyžiarsky areál Gemza Pod Bufarkom pre nenáročných lyžiarov s dvomi zjazdovkami s dĺžkou 160 m a 450 m (prevýšenie 90 m). V oblasti agroturistiky sú v Spišských Hanušovciach pre turistov pripravené celodenné alebo viacdenné rekreačné a poznávacie jazdy na koňoch do okolitej prírody Spišskej Magury, Pienin a Tatier. Okrem toho sa v obci nachádzajú aj viaceré ubytovacie a stravovacie zariadenia.

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,

d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.
V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota dlhodobého majetku obce Spišské Hanušovce k 31.12.2021 bola 2 263 716,33 €. V dlhodobom majetku je teda viazaných 91 % zdrojov obce. Jeho výrazne dominantnú zložku (2 166 569,20 €) tvorí dlhodobý hmotný majetok v podobe pozemkov a najmä stavieb, pomerne významné zdroje mala obec aj v dlhodobom finančnom majetku (97 147,13 € - v realizovateľných cenných papieroch a podieloch). Obežný majetok k 31.12.2021 predstavoval 225 261,62 €.
Na konci roku 2021 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 9 133,88 €, pričom celú sumu predstavovali pohľadávky krátkodobé. Celkové záväzky obce k uvedenému dátumu boli vo výške 872 319,63 €. Krátkodobé záväzky (voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovniam, daňovému úradu a pod.) boli k 31.12.2021 vo výške 58 479,57 €, dlhodobé záväzky vo výške 748 317,94 € (spolu 806 797,51 €).

Tabuľka 21: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2021 (eur; netto)

AKTÍVA	**2 490 050,47**
Neobežný majetok spolu	**2 263 716,33**
Dlhodobý nehmot. majetok	0,00
Dlhodobý hmotný majetok	2 166 569,20
Dlhodobý finančný majetok	97 147,13
Obežný majetok spolu	**225 261,62**
Zásoby	0,00
Zúčtovanie medzi subj. VS	226,56
Pohľadávky	9 133,88
Finančné účty	215 901,18
Časové rozlíšenie	**1 072,52**
PASÍVA	**2 490 050,47**
Vlastné imanie	**942 104,88**
Výsledok hospodárenia	942 104,88
-minulé roky	872 130,91
-účtovné obdobie	69 973,97
Záväzky súčet	**872 319,63**

Rezervy	1 950,00
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	41 572,12
Záväzky	806 797,51
Bankové úvery a ostatné	22 000,00
Časové rozlíšenie	**675 625,96**

Zdroj: Súvaha k 31.12.2021

Príjmy a výdavky obce

Celkové príjmy obce v roku 2021 boli vo výške 601 970,43 €. Dominantnú zložku tejto sumy predstavovali daňové výnosy samosprávy vo výške 433 715,67 €, výnosy z poplatkov mala obec v roku 2021 vo výške 13 049,16 € (spolu 446 764,83 €). Nemalé zdroje predstavovali aj ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti (55 915,12 €).

Celkové výdavky obce v roku 2021 boli vo výške 531 996,46 €. Osobné náklady (mzdy a odvody zamestnancov) boli vo výške 97 593,78 €, prevádzkové výdavky obce za spotrebované nákupy a služby boli vo výške 83 951,58 € (nákupy 31 030,93 €, služby 52 920,65 €). Tieto výdavky predstavujú finančné zdroje na bežný chod samosprávy, sú spotrebovávané bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce. V roku 2021 dosiahla obec Spišské Hanušovce kladný hospodársky výsledok vo výške 69 973,97 € po zdanení.

Tabuľka 22: Náklady a výnosy v roku 2021

Náklady	**eur**
Spotrebované nákupy	31 030,93
Služby	52 920,65
Osobné náklady	97 593,78
Dane a poplatky	1 243,81
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	3 372,84
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	121 846,00
Finančné náklady	12 844,09
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	211 144,36
Spolu	**531 996,46**
Výnosy	**eur**
Tržby za vlastné výkony a tovar	348,40
Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	446 764,83
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	55 915,12
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	2 070,00
Finančné výnosy	87,81
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo VÚC	96 784,27
Spolu	**601 970,43**
VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA po zdanení	**69 973,97**

Zdroj: Výkaz ziskov a strát obce Spišské Hanušovce k 31.12.2021

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Predchádzajúci *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja* mala obec Spišské Hanušovce spracovaný na roky 2015-2023. V ňom mala v rámci troch prioritných oblastí (hospodárska, sociálna, environmentálna) zadefinovaných spolu 15 opatrení a v rámci nich 31 rôznorodých projektov/aktivít. Najviac projektov/aktivít bolo zadefinovaných v Opatrení 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce a 2.4 Zlepšenie kvality sociálnej infraštruktúry a verejných budov – zhodne po 5. Z celkového počtu 31 projektov/aktivít sa obci podarilo úplne zrealizovať 13, čiastočne sa zrealizovali 2 projekty/aktivity a 12 projektov/aktivít sa nepodarilo zrealizovať vôbec. Ďalšie 4 projekty/aktivity sa realizujú priebežne. Možno teda konštatovať, že plnenie predchádzajúceho PHSR bolo pomerne úspešné.

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, avšak len jeho juhozápadnou časťou. Spišské Hanušovce sú teda od tohto ramena značne vzdialené.
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Spišské Hanušovce predstavujú mestá Spišská Stará Ves (5. skupina), Spišská Belá (4. skupina), Kežmarok (2b. skupina) a Poprad (1b. skupina). Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom, čiže najbližšie k Spišským Hanušovciam sa táto os nachádza v oblasti Popradu a Levoče. Z Popradu do Spišskej Belej smeruje rozvojová os II. stupňa, zo Spišskej Belej do Starej Ľubovne je vedená os III. stupňa. Do Zamaguria smeruje rozvojová os III. stupňa, a to smerom od Starej Ľubovne do Spišskej Starej Vsi. Spišské Hanušovce teda neležia na žiadnej rozvojovej osi, stanovej Koncepciou územného rozvoja Slovenska 2001 a preto len ťažko možno v budúcnosti očakávať rozvojové impulzy zo strany štátu voči tejto obci. Zároveň sú však zahrnuté do najvýznamnejšej oblasti cestovného ruchu na Slovensku s významným zastúpením medzinárodného turizmu, čo vytvára pre obyvateľov a podnikateľské subjekty potenciál pre rozvoj a z neho plynúce príjmy z cestovného ruchu.
Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov

investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007 - 2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Koncepcie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.
Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť Zamaguria by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti podtatranského regiónu a do Kežmarku (okresu patriaceho z hľadiska výšky miery nezamestnanosti medzi najproblémovejšie okresy Slovenska) smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.
Ďalším rozvojovým impulzom, ktorý by mohol prísť z vonkajšieho prostredia, je (najmä finančná) pomoc vlády pre najmenej rozvinuté okresy, poskytovaná v súlade so zákonom č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov (NRO). Jedným z týchto NRO je aj okres Kežmarok. Podpora v rámci NRO má smerovať najmä na tvorbu nových pracovných miest. Hoci finančný balík, dostupný pre okres v rámci tejto podpory, nie je nejaký obrovský a teda neznamená nejaké výrazné investície, v prípade jeho vhodného využitia môže čiastočne prispieť k rozvoju okresu ako takého (a v rámci neho aj k rozvoju obce Spišské Hanušovce).
Spomínaná politika územnej podpory v rôznej forme (napr. investičná pomoc a pod.) a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. V takomto periférnom regióne leží aj obec Spišské Hanušovce.

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpalo Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.
Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný

program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov.
Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobená pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Spišské Hanušovce a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevplýva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).
Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných

a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 4 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Vojna na Ukrajine	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 5 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• viaceré prvky ochrany prírody v blízkom okolí, atraktívne prírodné prostredie • vysoká úroveň vytriedenia komunálnych odpadov • rast počtu obyvateľov • veľmi pozitívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • priaznivá veková štruktúra obyvateľstva • relatívne nízka miera nezamestnanosti • priaznivá štruktúra UoZ podľa vzdelania a doby evidencie • pomerne dobrá štruktúra domového a bytového fondu • aktivita samosprávy z hľadiska zvyšovania dostupnosti nájomného bývania priamo v obci • školy a školské zariadenia pre predprimárne a primárne vzdelávanie dostupné priamo v obci • viaceré športoviská na realizáciu rôznych športov • aktívna práca v športových kluboch s deťmi a mládežou • viaceré kultúrno-spoločenské podujatia v obci počas roka • intenzívne využívanie poľnohospodárskej pôdy v katastri obce • dobré predpoklady rozvoja cestovného ruchu	• • negatívny vývoj migračného pohybu obyvateľstva • rýchle starnutie obyvateľstva • nepriaznivá štruktúra UoZ podľa klasifikácie zamestnaní • neuspokojený dopyt po nájomnom bývaní • slabšia kvalita miestnych komunikácií • nedobudované niektoré úseky chodníkov a miestnych komunikácií • nedobudovaná základná technická infraštruktúra (kanalizácia, ČOV) • slabšia dostupnosť služieb priamo v obci • nevýhodná poloha obce vzhľadom na nadradenú dopravnú infraštruktúru (diaľnica, železnica) • slabá makropolohová atraktivita územia • málo rozvinutá miestna hospodárska základňa • nevýhodná poloha obce pomerne ďaleko od centier zamestnanosti (urbánnych centier) • nezrealizovaný projekt pozemkových úprav
Príležitosti	**Ohrozenia**
• príprava lokalít pre rozvoj IBV a HBV • výstavba bytových domov • dobudovanie základnej technickej infraštruktúry (kanalizácia, ČOV) • podpora miestnych podnikateľských subjektov • realizácia projektu pozemkových úprav • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj iných zdrojov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...)	• nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce z hľadiska potenciálu pre rozvoj CR na báze atraktívneho prírodného prostredia a množstva kultúrno-historických pamiatok v okolí
- podpora cezhraničných kontaktov a ochota participovať na cezhraničnej spolupráci
- podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby
- podpora rozvoja hromadnej bytovej výstavby
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov, aktivita obce pri realizácii rozvojových projektov
- rozvoj poľnohospodárskej výroby

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, najčastejšie z dôvodu absencie ponuky pracovných miest, slabej ponuky trávenia voľného času a nedostatku možností bývania
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – z dôvodu málo výhodnej polohy vo vzťahu k ekonomickým centrám a nadradenej dopravnej infraštruktúre má obec veľmi nízky lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami) – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre všetko svoje obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- veľká rozdrobenosť pozemkov a komplikovaná štruktúra vlastníckych vzťahov v katastrálnom území obce – výrazne limitujúci faktor potenciálnych rozvojových aktivít z dôvodu veľkej náročnosti z hľadiska vysporiadania vlastníckych vzťahov (napr. pre technickú infraštruktúru, budovanie chodníkov a pod.).

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.
Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné napĺňať.
Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepčnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.
Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzerať. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Spišské Hanušovce:

Obec Spišské Hanušovce je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030. **Hlavným cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnúť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.
Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.
Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti**:

1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň". Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).
Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Spišské Hanušovce** leží v Prešovskom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Spiš.**

Obrázok 2: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027

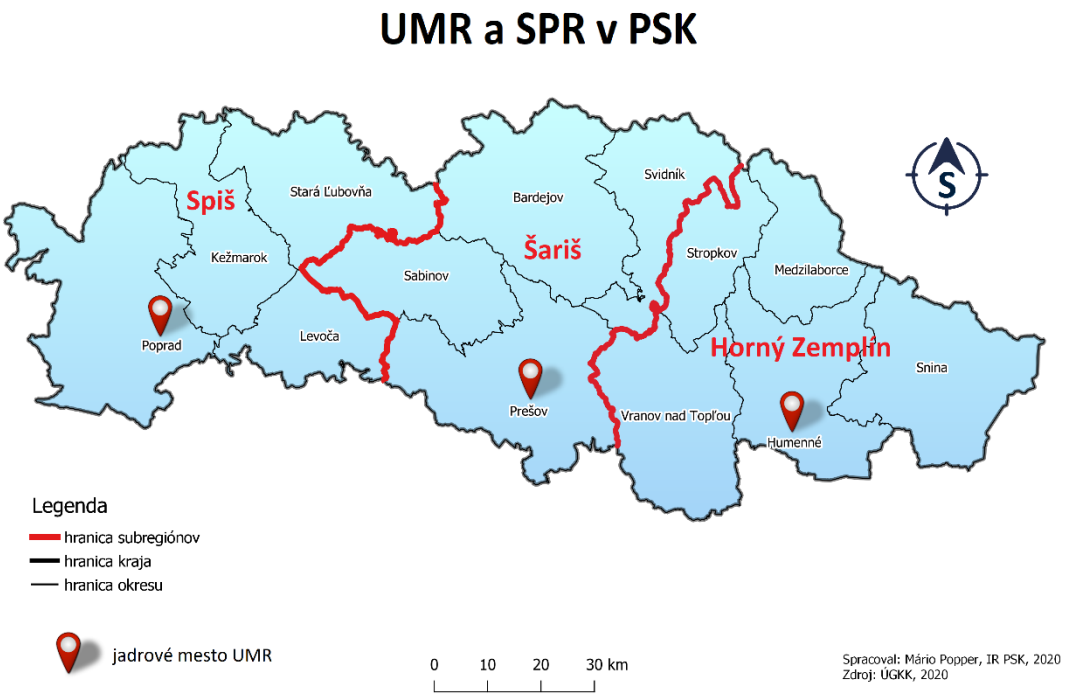

Zdroj: www-po-kraj.sk

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj** na Slovensku a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR)**[4], zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)[5] definuje tzv. **Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky)**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by nepriniesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia** (IUI, angl. skratka ITI).
Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

[4] nazývané aj „mestská funkčná oblasť“

[5] v prípade VÚC ide o PHRSR (pričom IUS môže byť integrálnou súčasťou PHRSR kraja alebo samostatnou stratégiou). V prípade území UMR podľa toho, či sa daný UMR rozhodol vypracovať si integrovanú územnú stratégiu vo forme spoločného programu rozvoja obcí na základe § 8a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja alebo ako samostatnú stratégiu

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Spišské Hanušovce stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

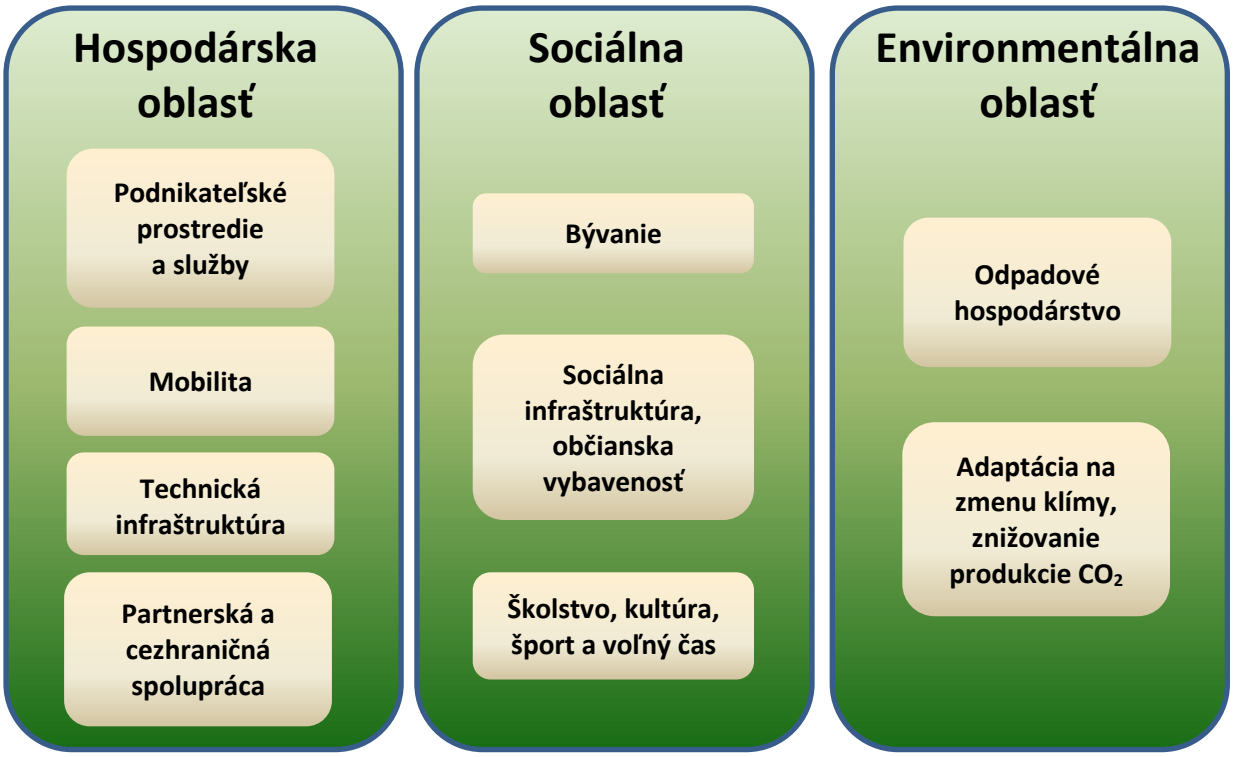

A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: podnikateľské prostredie a služby (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov, ako aj súvisiacej dopravnej infraštruktúry, zvyšovanie bezpečnosti v doprave), technická infraštruktúra (vybudovanie kanalizácie, ČOV, oprava vodovodu, zavedenie LED osvetlenia, zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov a ochrany majetku) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).

B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca z 3 rozvojových priorít: bývanie (podpora bývania v obci, príprava pozemkov na IBV, výstavba nájomných bytov), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a školstvo, kultúra, šport a voľný čas (skvalitňovanie školskej infraštruktúry, rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).

C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO_2 (realizácia protipovodňových opatrení, zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec napĺňať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia *„Obec Spišské Hanušovce je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“*			
Hlavný cieľ *„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“*			
Prioritná oblasť	**Hospodárska**	**Sociálna**	**Environmentálna**
Strategický cieľ	*Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry*	*Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia*	*Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie*
Priority	• **Podnikateľské prostredie a služby** • **Mobilita** • **Technická infraštruktúra** • **Partnerská a cezhraničná spolupráca**	• **Bývanie** • **Sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť** • **Školstvo, kultúra, šport a voľný čas**	• **Odpadové hospodárstvo** • **Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO_2**
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.3 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.4 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.5 Skvalitnenie školskej infraštruktúry 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry 3.3 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.4 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE

Zdroj: vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

V strategickej časti zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektov/aktivít. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektov/aktivít v rámci zadefinovaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektov/aktivít na území obce – pričom tieto projekty/aktivity svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru (resp. nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti), sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Všetky projekty a aktivity, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci **integrovaných projektových balíkov**, zadefinovaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja **(PHRSR VÚC Prešov)** alebo v integrovanej územnej stratégii SPR Spiš **(IUS SPR Spiš)**; môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	**Projekt/Aktivita**
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	***Aktivita:*** *1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci* - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov ***Aktivita:*** *1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov* - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód

1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb	***Aktivita:*** *1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby* - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) ***Aktivita:*** *1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce* - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov ***Aktivita:*** *1.2.3 Obstaranie územného plánu* - vypracovanie územnoplánovacej dokumentácie ***Aktivita:*** *1.2.4 Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov* - nákup potrebnej techniky a vybavenia na údržbu verejných priestranstiev (napr. traktor, nakladač, kosačka, zametač, odhŕňač snehu, fréza a pod.) a na efektívnejšie a kvalitnejšie nakladanie s odpadmi
1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	***Aktivita:*** *1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov* - obnova poškodeného povrchu miestnych komunikácií, vrátane chodníkov **Projekt:** 1.3.2 Podpora výstavby cyklistických chodníkov - v spolupráci s okolitými obcami a VÚC realizácia výstavby cyklistických chodníkov ***Aktivita:*** *1.3.3 Realizácia orientačného dopravného značenia v obci* - osadenie smerových a orientačných tabúľ na území obce ***Aktivita:*** *1.3.4 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci* - vybudovanie zastrešených priestorov, vrátane terénnych úprav ***Aktivita:*** *1.3.5 Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave* - osadenie rôznych dopravno-bezpečnostných zariadení a prvkov (napr. merače rýchlosti, spomaľovače rýchlosti, prechody pre chodcov, osvetlenie prechodov, nástupné ostrovčeky, zábradlia okolo exponovaných úsekov komunikácií a pod.)

1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	**Projekt:** 1.4.1 Výstavba kanalizácie a ČOV - osadenie kanalizačného potrubia v celej obci - výstavba čističky odpadových vôd a pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV **Projekt:** 1.4.2 Rekonštrukcia verejného vodovodu, vrátane rozšírenia kapacity zdroja pitnej vody - poskytovanie súčinnosti pre PVPS, a.s. pri rekonštrukcii vodovodnej siete a pri získavaní nového zdroja pitnej vody ***Aktivita:*** *1.4.3 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ulici* - zavedenie energeticky efektívnych LED svietidiel ***Aktivita:*** *1.4.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia v ostatných častiach obce* - zavedenie energeticky efektívnych LED svietidiel ***Aktivita:*** *1.4.5 Rekonštrukcia obecného rozhlasu* - výmena elektrických rozvodov ***Aktivita:*** *1.4.6 Modernizácia káblovej televízie* - realizácia modernizačných prvkov za účelom prechodu z analógového na digitálne vysielanie ***Aktivita:*** *1.4.7 Modernizácia a rozšírenie kamerového systému* - modernizácia technológie kamerového systému - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci, príp. aj monitorovania bezpečnosti cestnej premávky
1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	***Aktivita:*** *1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce* - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	**Projekt/Aktivita**
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania	**Projekt:** 2.1.1 Príprava pozemkov v lokalite IBV Roveň - realizácia jednoduchých pozemkových úprav v lokalite IBV - vysporiadanie vlastníckych práv **Projekt:** 2.1.2 Výstavba nájomného bytového domu (16 b.j.) - vybudovanie ďalšieho bytového domu so 16 nájomnými bytmi pre obyvateľov obce

2.2 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	***Aktivita:*** *2.2.1 Vybudovanie oddychovej zóny pri kultúrnom dome* - výstavba altánku, osadenie lavičiek - osadenie prvkov na hranie detí - výsadba okrasnej zelene, parkové úpravy ***Aktivita:*** *2.2.2 Rekonštrukcia budovy obecných garáží* - stavebno-technické úpravy existujúcej budovy garáží ***Aktivita:*** *2.2.3 Rekonštrukcia chodníka na cintoríne, jeho osvetlenie, úprava a obnova zelene* - oprava poškodeného povrchu chodníka - vybudovanie energeticky efektívneho (napr. solárneho) osvetlenia - výsadba stromov, parkové úpravy **Projekt:** 2.2.4 Obnova strechy kultúrneho domu - výmena poškodeného strešného plášťa - zníženie energetickej náročnosti na vykurovanie **Projekt:** 2.2.5 Výstavba vyhliadky nad obcou - vybudovanie vyvýšenej vyhliadky ***Aktivita:*** *2.2.6 Realizácia značenia bežeckých tratí v intraviláne a extraviláne obce* - označenie existujúcich bežeckých tratí
2.3 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít	***Aktivita:*** *2.3.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP* - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce ***Aktivita:*** *2.3.2 Podpora poskytovania sociálnych služieb v obci* - poskytovanie rôznych foriem podpory existujúcemu zariadeniu sociálnych služieb Život, n.o., príp. aj iným poskytovateľom sociálnych služieb
2.4 Skvalitnenie školskej infraštruktúry	***Aktivita:*** *2.4.1 Dokončenie rekonštrukcie školských dielní* - zateplenie budovy, úprava fasády - rekonštrukcia interiéru budovy ***Aktivita:*** *2.4.2 Rekonštrukcia školskej kuchyne, vrátane vybavenia* - stavebno-technická obnova kuchyne (podlahy, elektroinštalácia, ...) - obnova kuchynského vybavenia

	Projekt: 2.4.3 Rekonštrukcia telocvične - zateplenie budovy, úprava fasády - rekonštrukcia sociálnych zariadení - obnova interiérových prvkov
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	***Aktivita:*** *2.5.1 Vybudovanie multifunkčného ihriska* - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu športových aktivít ***Aktivita:*** *2.5.2 Výstavba detských ihrísk* - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít pre deti - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	***Aktivita:*** *2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí* - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	**Projekt/Aktivita**
3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov	***Aktivita:*** *3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov* - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov **Projekt:** 3.1.2 Výstavba malej kompostárne - vybudovanie malej kompostárne (so spracovateľskou kapacitou do 100 ton ročne) s plánovaným zhodnocovaním biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (vrátane kuchynského odpadu) pochádzajúceho zo Spišských Hanušoviec - obstaranie potrebných zariadení na prevádzkovanie malej kompostárne (napr. traktor, kontajnery, hygienizačná stanica, stroje a príslušenstvo pre nakladanie s BRKO a pod.)
3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry, zelené a modré investície	***Aktivita:*** *3.2.1 Realizácia protipovodňových opatrení na miestnych tokoch* - vykonanie potrebných úprav na miestnych potokoch, ktoré počas prívalových dažďov môžu predstavovať potenciálne riziko vyliatia
3.3 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity	***Aktivita:*** *3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov* - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce

	Aktivita: *3.3.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí* - v spolupráci rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené parkovisko a pod.
3.4 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE	***Aktivita:*** *3.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (OcÚ, ZŠ, MŠ, telocvičňa...)* - osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie ***Aktivita:*** *3.4.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách* - realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. výmena kotlov a pod.)

Zdroj: Obecný úrad Spišské Hanušovce, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené spravidla ako nulové v roku 2023, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2026 a 2030.

Formulár 8 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	
				2023	2026	2030
Hospodárska oblasť						
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov						
Výsledok	Podporení podnikatelia	OcÚ	počet / rok	0	3	3
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb						
Výstup	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávatelia	počet	0	5	10
Výstup	Zrealizované školenia	OcÚ	počet	0	3	6
Výsledok	Obstaraný územný plán	OcÚ	dokumentácia	0	0	1
Výsledok	Obstaraná komunálna technika	OcÚ	súbor techniky a zariadení	0	0	1
Opatrenie 1.3. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry						
Výstup	Zrekonštr. miestne komunikácie	OcÚ	m	0	300	800
Výstup	Zrekonštr. chodníky	OcÚ	m	0	300	500

Výstup	Vybudované cyklistické chodníky	OcÚ	m	0	0	2000
Výstup	Osadené orientačné značenie	OcÚ	súbor	0	1	1
Výstup	Zrekonštruované autobusové zastávky	OcÚ	počet	0	6	6
Výsledok	Zrealizované bezpečnostné prvky v doprave	OcÚ	súbor zariadení a opatrení	0	0	1
Opatrenie 1.4. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Vybudovaná kanalizačná sieť	OcÚ	súbor	0	0	1
Výstup	Vybudovaná ČOV	OcÚ	počet	0	0	1
Výsledok	Obyvatelia pripojení na verejnú kanalizačnú sieť	OcÚ	počet	0	0	900
Výsledok	Zrekonštruovaný verejný vodovod	PVPS	objekt	0	1	1
Výsledok	Vybudovaný nový vodojem	PVPS	objekt	0	1	1
Výsledok	Zrekonštr. verejné osvetlenie na hlavnej ulici	OcÚ	počet svietidiel	0	30	30
Výsledok	Zrekonštr. verejné osvetlenie v ostatnej časti obce	OcÚ	počet svietidiel	0	20	40
Dopad	Nižšia spotreba elektrickej energie na prevádzke VO	OcÚ	%	0	25	60
Výsledok	Zrekonštr. obecný rozhlas	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Zavedená moderná technológia káblovej televízie	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Modernizovaná technológia káblovej televízie, vyšší počet kamier	OcÚ	súbor techniky a zariadení	0	0	1
Opatrenie 1.5. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	3	5
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Výsledok	Vytvorené nové parcely pre výstavbu RD s vysporiadaným vlastníctvom	OcÚ	súbor aktivít	0	0	1
Výstup	Novo vybudované nájomné byty	OcÚ	počet	0	16	16
Opatrenie 2.2. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výsledok	Vybudovaná oddychová zóna pri KD	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Zrekonštr. obecné garáže	OcÚ	objekt	0	1	1

Výsledok	Obnovený areál cintorína	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Zrekonštr. strecha KD	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Vybudovaná vyhliadka nad obcou	OcÚ	objekt	0	0	1
Výsledok	Označené bežecké trate	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 2.3. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						
Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	2	3
Výstup	Poskytované soc. služby v obci	OcÚ	počet služieb	2	2	2
Opatrenie 2.4. - Skvalitnenie školskej infraštruktúry						
Výsledok	Zrekonštruované školské dielne	OcÚ, škola	objekt	0	0	1
Výstup	Zrekonštr. objekt kuchyne	OcÚ, škola	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštr. objekt telocvične	OcÚ, škola	objekt	0	0	1
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výstup	Vybudované multifunkčné ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Vybudované detské ihriská	OcÚ	počet	0	1	2
Opatrenie 2.6. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	10	10
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	0	2	2
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaná kompostáreň na zhodnocovanie BRKO	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Úroveň vytriedenia odpadov	OcÚ	%	70	80	90
Opatrenie 3.2. - Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry						
Výstup	Zrealizované protipovodňové opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.3. - Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity						
Výstup	Revitalizovaná zeleň na verejných priestranstvách	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Realizované ďalšie adaptačné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.4. - Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE						
Výstup	Osadené fotovoltaické panely na obecných budovách	OcÚ	súbor objektov	0	0	1

Výsledok	Nižšia spotreba energie v budovách	OcÚ	%	0	20	40

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad Spišské Hanušovce, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov na ich realizáciu.

Formulár 9 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis. eur)	Zodpovedný
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A SLUŽBY			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Aktivita: *1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci*	od 2023 priebežne	2,40	obec
Aktivita: *1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov*	od 2023 priebežne	1,60	obec, firmy
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
Aktivita: *1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby*	od 2023 priebežne	3,20	obec, firmy
Aktivita: *1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce*	od 2023 priebežne	1,60	obec
Aktivita*: 1.2.3 Obstaranie územného plánu*	2024-2028	20,00	obec
Aktivita*: 1.2.4 Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov*	2026-2030	80,00	obec
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.3: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Aktivita*: 1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov*	2025-2027	120,00	obec
Projekt: 1.3.2 Podpora výstavby cyklistických chodníkov	2025-2030	400,00	obec
Aktivita*: 1.3.3 Realizácia orientačného dopravného značenia v obci*	2026	10,00	obec

***Aktivita**: 1.3.4 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci*	2023-2025	15,00	obec
***Aktivita**: 1.3.5 Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave*	2026-2030	40,00	obec, VÚC
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.4: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.4.1 Výstavba kanalizácie a ČOV	2025-2030	2 200,00	obec
Projekt: 1.4.2 Rekonštrukcia verejného vodovodu, vrátane rozšírenia kapacity zdroja pitnej vody	2024-2027	900,00	PVPS, a.s.
***Aktivita**: 1.4.3 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ulici*	2023	5,00	obec
***Aktivita**: 1.4.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia v ostatných častiach obce*	2024-2026	7,00	obec
***Aktivita**: 1.4.5 Rekonštrukcia obecného rozhlasu*	2026	2,00	obec
***Aktivita**: 1.4.6 Modernizácia káblovej televízie*	2024-2026	10,00	obec
***Aktivita**: 1.4.7 Modernizácia a rozšírenie kamerového systému*	2026-2030	30,00	obec
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.5: Spolupráca s partnerskými obcami			
***Aktivita:** 1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce*	od 2023 priebežne	4,00	obec
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE			
Opatrenie 2.1: Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Projekt: 2.1.1 Príprava pozemkov v lokalite IBV Roveň	2024-2029	10,00	obec
Projekt: 2.1.2 Výstavba nájomného bytového domu (16 b.j.)	2023-2025	1 600,00	obec
PRIORITA: SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA, OBČIANSKA VYBAVENOSŤ			
Opatrenie 2.2: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
***Aktivita**: 2.2.1 Vybudovanie oddychovej zóny pri kultúrnom dome*	2023-2025	10,00	obec
***Aktivita**: 2.2.2 Rekonštrukcia budovy obecných garáží*	2024-2025	25,00	obec
***Aktivita**: 2.2.3 Rekonštrukcia chodníka na cintoríne, jeho osvetlenie, úprava a obnova zelene*	2024	10,00	obec
Projekt: 2.2.4 Obnova strechy kultúrneho domu	2024-2025	80,00	obec
Projekt: 2.2.5 Výstavba vyhliadky nad obcou	2027-2028	40,00	obec
***Aktivita**: 2.2.6 Realizácia značenia bežeckých tratí v intraviláne a extraviláne obce*	2024-2025	7,00	obec
Opatrenie 2.3: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
***Aktivita:** 2.3.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP*	od 2023 priebežne	8,00	obec, UPSVaR
***Aktivita**: 2.3.2 Podpora poskytovania sociálnych služieb v obci*	od 2023 priebežne	2,00	obec

PRIORITA: ŠKOLSTVO, KULTÚRA, ŠPORT A VOĽNÝ ČAS			
Opatrenie 2.4: Skvalitnenie školskej infraštruktúry			
***Aktivita**: 2.4.1 Dokončenie rekonštrukcie školských dielní*	2023-2027	90,00	obec
***Aktivita**: 2.4.2 Rekonštrukcia školskej kuchyne, vrátane vybavenia*	2024-2025	40,00	obec
Projekt: 2.4.3 Rekonštrukcia telocvične	2025-2028	120,00	obec
Opatrenie 2.5: Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
***Aktivita**: 2.5.1 Vybudovanie multifunkčného ihriska*	2024-2025	90,00	obec
***Aktivita**: 2.5.2 Výstavba detských ihrísk*	2024-2027	20,00	obec
Opatrenie 2.6: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
***Aktivita:** 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies*	od 2023 priebežne	80,00	obec
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
***Aktivita:** 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov*	2024-2025	5,00	obec
Projekt: 3.1.2 Výstavba malej kompostárne	2024-2025	100,00	obec
PRIORITA: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY, ZNIŽOVANIE PRODUKCIE CO_2			
Opatrenie 3.2: Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
***Aktivita:** 3.2.1 Realizácia protipovodňových opatrení na miestnych tokoch*	2026-2028	15,00	obec, SVP
Opatrenie 3.3: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
***Aktivita**: 3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov*	2024-2030	30,00	obec
***Aktivita**: 3.3.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí*	2025-2028	50,00	obec
Opatrenie 3.4: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
***Aktivita**: 3.4. Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (OcÚ, ZŠ, MŠ, telocvičňa...)*	2024-2027	200,00	obec
***Aktivita**: 3.4.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách*	2024-2030	150,00	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča zriadiť pri obecnom zastupiteľstve komisiu strategického rozvoja. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod.

Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2023-2030		
Typ hodnotenia	**Vykonať prvýkrát**	**Dôvod vykonania / periodicita**
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2025	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2026	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2023-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.
Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok								Spolu (tis. €)
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	11,10	67,30	979,10	788,20	784,40	811,10	228,10	179,30	**3 848,60**
Sociálna	95,00	1 373,40	514,20	81,00	105,40	38,00	13,60	11,40	**2 232,00**
Environmentálna	0,00	98,00	148,00	116,00	108,00	50,00	19,00	11,00	**550,00**
SPOLU (tis. €)	**106,10**	**1 538,70**	**1 641,30**	**985,20**	**997,80**	**899,10**	**260,70**	**201,70**	**6 630,60**

Zdroj: vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.
Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	**Celkové náklady**	**Verejné zdroje**					**Súkromné zdroje**	**Iné zdroje**
		EÚ	**Štát**	**VÚC**	**Obec**	**Spolu**		
Opatrenie 1.1	2,40				2,40	2,40		
Opatrenie 1.2	103,20	68,00	18,00		17,20	103,20		
Opatrenie 1.3	585,00	452,00	67,00	20,00	46,00	585,00		
Opatrenie 1.4	3 154,00	825,50	1 313,00		113,50	2 252,00	2,00	900,00
Opatrenie 1.5	4,00			2,00	2,00	4,00		
Opatrenie 2.1	1 610,00		1 520,00		90,00	1 610,00		
Opatrenie 2.2	172,00	102,00	45,75		22,25	170,00		2,00
Opatrenie 2.3	10,00		2,00		8,00	10,00		
Opatrenie 2.4	250,00	212,50	25,00		12,50	250,00		
Opatrenie 2.5	110,00		60,00		40,00	100,00	10,00	
Opatrenie 2.6	80,00			25,00	55,00	80,00		
Opatrenie 3.1	105,00		95,00		8,00	103,00	2,00	
Opatrenie 3.2	15,00		15,00			15,00		
Opatrenie 3.3	80,00	68,00	8,00		4,00	80,00		
Opatrenie 3.4	350,00	297,50	35,00		17,50	350,00		
SPOLU	**6 630,60**	**2 025,50**	**3 203,75**	**47,00**	**438,35**	**5 714,60**	**14,00**	**902,00**

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 13 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	**Kód a názov projektu/aktivity**	**Klasifikácia stavieb - trieda**	**Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu**	**Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity**	**RN Spolu (tis. eur)**	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
							Národné celkom	EÚ (EŠIF + Plán obnovy) celkom				
				rok	**a=b+e+f+g+h**	b=c+d	c	d	e	f	g	h
I. Hospodárska oblasť					**3 848,60 €**	2 946,60 €	1 601,10 €	1 345,50 €	902,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	**1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci**		**rozvinutie lokálnej ekonomiky**	**2023-2030**	**1,60 €**	1,60 €	1,60 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		**rozvinutie lokálnej ekonomiky**	**2023-2030**	**0,80 €**	0,80 €	0,80 €					
Opat. 1.2	**1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby**		**rozvinutie lokálnej ekonomiky**	**2023-2030**	**2,40 €**	2,40 €	2,40 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		**zvýšená zamestnanosť obyvateľstva**	**2023-2030**	**0,80 €**	0,80 €	0,80 €					

	1.2.3 Obstaranie územného plánu		**legislatívne podporený komplexný rozvoj územia**	**2024-2028**	**20,00 €**	20,00 €	20,00 €					
	1.2.4 Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov		**obstaraná komunálna technika**	**2026-2030**	**80,00 €**	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
Opat. 1.3	**1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov**	**2112 - Miestne komunikácie**	**zabezpečený kvalitný prístup k bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov**	**2025-2027**	**120,00 €**	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
	1.3.2 Podpora výstavby cyklistických chodníkov	**2112 - Miestne komunikácie**	**lepšie zdravie obyvateľov**	**2025-2030**	**400,00 €**	400,00 €	60,00 €	340,00 €				
	1.3.3 Realizácia orientačného dopravného značenia v obci	**2112 - Miestne komunikácie**	**lepšia orientácia v obci**	**2026**	**10,00 €**	10,00 €	10,00 €					
	1.3.4 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	**2112 - Miestne komunikácie**	**zvýšený komfort a bezpečnosť ľudí pri čakaní na autobusový spoj**	**2023-2025**	**15,00 €**	15,00 €	5,00 €	10,00 €				
	1.3.5 Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave	**2112 - Miestne komunikácie**	**vyššia bezpečnosť osôb**	**2026-2030**	**40,00 €**	40,00 €	40,00 €					

Opat. 1.4	**1.4.1 Výstavba kanalizácie a ČOV**	**2223 - Miestne kanalizácie**	**novo vybudovaná kanalizačná sieť v obci, vrátane ČOV; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov**	**2025-2030**	**2 200,00 €**	2 200,00 €	1 400,00 €	800,00 €				
	1.4.2 Rekonštrukcia verejného vodovodu, vrátane rozšírenia kapacity zdroja pitnej vody	**2222 - Miestne potrubné rozvody vody**	**obnovená vodovodná sieť; nový zdroj pitnej vody**	**2024-2027**	**900,00 €**	0,00 €			900,00 €			
	1.4.3 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ulici	**2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia**	**nižšia spotreba elektr. energie**	**2023**	**5,00 €**	5,00 €	5,00 €					
	1.4.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia v ostatných častiach obce	**2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia**	**nižšia spotreba elektr. energie**	**2024-2026**	**7,00 €**	7,00 €	7,00 €					
	1.4.5 Rekonštrukcia obecného rozhlasu	**2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia**	**kvalitný a spoľahlivý komunikačný kanál**	**2026**	**2,00 €**	2,00 €	2,00 €					
	1.4.6 Modernizácia káblovej televízie	**2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia**	**kvalitný televízny signál**	**2024-2026**	**10,00 €**	8,00 €	8,00 €		2,00 €			
	1.4.7 Modernizácia a rozšírenie kamerového systému	**2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia**	**vyššia bezpečnosť osôb, lepšia ochrana majetku**	**2026-2030**	**30,00 €**	30,00 €	4,50 €	25,50 €				

Opat. 1.5	**1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce**		**3 podporené partnerské projekty**	**2023-2030**	**4,00 €**	4,00 €	4,00 €					
II. Sociálna oblasť					2 232,00 €	2 222,00 €	1 907,50 €	314,50 €	10,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	**2.1.1 Príprava pozemkov v lokalite IBV Roveň**		**lokalita s pozemkami pripravenými na výstavbu RD**	**2024-2029**	**10,00 €**	10,00 €	10,00 €					
	2.1.2 Výstavba nájomného bytového domu (16 b.j.)	**1122 - Trojbytové a viacbytové budovy**	**16 nových nájomných bytov**	**2023-2025**	**1 600,00 €**	1 600,00 €	1 600,00 €					
Opat. 2.2	**2.2.1 Vybudovanie oddychovej zóny pri kultúrnom dome**		**kvalitné priestory na trávenie voľného času**	**2023-2025**	**10,00 €**	10,00 €	10,00 €					
	2.2.2 Rekonštrukcia budovy obecných garáží	**1274 - Ostatné budovy, i.n.**	**obnovené garáže**	**2024-2025**	**25,00 €**	25,00 €	25,00 €					
	2.2.3 Rekonštrukcia chodníka na cintoríne, jeho osvetlenie, úprava a obnova zelene		**kvalitné a bezpečné priestory cintorína**	**2024**	**10,00 €**	10,00 €	10,00 €					
	2.2.4 Obnova strechy kultúrneho domu	**1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu**	**ochránený majetok obce**	**2024-2025**	**80,00 €**	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	2.2.5 Výstavba vyhliadky nad obcou	**2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby**	**príťažlivé priestory v extraviláne**	**2027-2028**	**40,00 €**	40,00 €	6,00 €	34,00 €				

	2.2.6 Realizácia značenia bežeckých tratí v intraviláne a extraviláne obce		**kvalitne značené trasy**	**2024-2025**	**7,00 €**	7,00 €	7,00 €					
Opat. 2.3	**2.3.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP**		**3 zamestnané osoby**	**2023-2030**	**8,00 €**	8,00 €	8,00 €					
	2.3.2 Podpora poskytovania sociálnych služieb v obci		**2 podporované sociálne služby**	**2023-2030**	**2,00 €**	2,00 €	2,00 €					
Opat. 2.4	**2.4.1 Dokončenie rekonštrukcie školských dielní**	**1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie**	**obnovené šk. dielne**	**2023-2027**	**90,00 €**	90,00 €	13,50 €	76,50 €				
	2.4.2 Rekonštrukcia školskej kuchyne, vrátane vybavenia	**1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie**	**kvalitné priestory pre prípravu jedál**	**2024-2025**	**40,00 €**	40,00 €	6,00 €	34,00 €				
	2.4.3 Rekonštrukcia telocvične	**1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie**	**kvalitné priestory pre šport**	**2025-2028**	**120,00 €**	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
Opat. 2.5	**2.5.1 Vybudovanie multifunkčného ihriska**	**2411 - Športové ihriská**	**verejnosť realizujúca športové aktivity**	**2024-2025**	**90,00 €**	90,00 €	90,00 €					
	2.5.2 Výstavba detských ihrísk	**2411 - Športové ihriská**	**verejnosť realizujúca voľnočasové aktivity**	**2024-2027**	**20,00 €**	10,00 €	10,00 €		10,00 €			
Opat. 2.6	**2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies**		**kultúrne a športové podujatia konané na území obce**	**2023-2030**	**80,00 €**	80,00 €	80,00 €					

III. Environmentálna oblasť					550,00 €	550,00 €	184,50 €	365,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	**3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov**		**skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov**	**2024-2025**	**5,00 €**	5,00 €	5,00 €					
	3.1.2 Výstavba malej kompostárne	**2421 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.**	**nižší objem BRKO, ukladaného na skládky**	**2024-2025**	**100,00 €**	100,00 €	100,00 €					
Opat. 3.2	**3.2.1 Realizácia protipovodňových opatrení na miestnych potokoch**	**2152 - Priehrady**	**žiadne škody na majetku v dôsledku povodní**	**2026-2028**	**15,00 €**	15,00 €	15,00 €					
Opat. 3.3	**3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov**		**kvalitnejšia zeleň**	**2024-2030**	**30,00 €**	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	3.3.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí		**realizované dodatočné adaptačné opatrenia**	**2025-2028**	**50,00 €**	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
Opat. 3.4	**3.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (OcÚ, ZŠ, MŠ, telocvičňa...)**		**vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE**	**2024-2027**	**200,00 €**	200,00 €	30,00 €	170,00 €				

	3.4.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách		**vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE**	**2024-2030**	**150,00 €**	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Celkom					**6 630,60 €**	**5 718,60 €**	**3 693,10 €**	**2 025,50 €**	**912,00 €**	**0,00 €**	**0,00 €**	**0,00 €**

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad Spišské Hanušovce, vlastné spracovanie

Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov/aktivít bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.
Nasledujúca hodnotiaca tabuľka pre výber projektov/aktivít je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty/aktivity, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty/aktivity, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty/aktivity s oporou vo VZN obce, projekty/aktivity Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty/aktivity s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty/aktivity s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty/aktivity, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty/aktivity, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty/aktivity, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty/aktivity nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 14 (F3): Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov/aktivít

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty/aktivity vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty/aktivity riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	1.4.1; 2.2.4; 3.1.2;
2	Vysoká	a) projekty/aktivity s oporou vo VZN obce b) projekty/aktivity s právoplatným stavebným povolením c) projekty/aktivity MAS d) projekty/aktivity OOCR e) projekty/aktivity miestnych rozvojových organizácií f) projekty/aktivity s vysokou podporou obyvateľov g) projekty/aktivity s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty/aktivity, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.2.3; 1.2.4; 1.3.1; 1.3.5; 1.4.2; 1.4.3; 1.4.4; 1.4.7; 1.5.1; 2.1.1; 2.1.2; 2.2.1; 2.2.2; 2.2.3; 2.2.6; 2.3.1; 2.3.2; 2.4.1; 2.4.2; 2.4.3; 2.5.1; 2.5.2; 2.6.1; 3.1.1; 3.3.1; 3.3.2; 3.4.1; 3.4.2;
3	Stredná	projekty/aktivity s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty/aktivity, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.4; 1.4.6; 3.2.1;
4	Nízka	projekty/aktivity v štádiu zámerov / úvah	1.1.1; 1.4.5; 2.2.5;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	Názov dokumentu: **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030 – Aktualizácia č. 1** Štruktúra dokumentu: dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanej Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020, Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanej Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanej Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.
Spracovanie	Forma a obdobie spracovania: spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný na prelome zima/jar 2023. Riadiaci tím: riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania. Účasť verejnosti a komunikácia s ňou: verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov. Autor dokumentu: RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk Náklady na spracovanie: z rozpočtu obce.
Prerokovanie	Prerokovanie pôvodného návrhu PHSR v orgánoch samosprávy dňa: 04.07.2023 Prerokovanie návrhu PHSR v znení Aktualizácie č. 1 (konsolidované znenie) v orgánoch samosprávy dňa: 29.09.2026.
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva: „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišské Hanušovce na roky 2023-2030“.

Zdroj: vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)

Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.

Majeriková-Molitoris, M., Majeriková, I. (2013): *Spišské Hanušovce (1313 – 2013)*. Bratislava: Goralinga, 2013. ISBN 978-80-89601-05-9, 40 s.

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

PHRSR Prešovského samosprávneho kraja 2021-2030

Povodňová dokumentácia obce Spišské Hanušovce

Register pozemkových spoločenstiev

Register účtovných závierok

MŽP (2018): *Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.

Súvaha obce Spišské Hanušovce k 31.12.2021

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Výkaz ziskov a strát obce Spišské Hanušovce k 31.12.2021

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk
datacube.statistics.sk
datacube.statistics.sk/SODB/
http://cp.atlas.sk
http://envirozataze.enviroportal.sk
http://uzemia.enviroportal.sk
https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo
statdat.statistics.sk
www.beiss.sk
www.cdb.sk
www.ives.minv.sk/heraldreg
www.maps.google.com
www.minv.sk
www.orsr.sk
www.pamiatky.sk
www.registeruz.sk
www.scitanie.sk
www.statistics.sk
www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	NFP	Nenávratný finančný príspevok
AZE	Alternatívne zdroje energie	NN	Nízke napätie
b.j.	Bytové jednotky	NPR	Národná prírodná rezervácia
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	OcÚ	Obecný úrad
CDB	Cestná databanka	o. i.	Okrem iného
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	OOCR	Oblastná organizácia cestovného ruchu
CR	Cestovný ruch	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
ČOV	Čistička odpadových vôd	PA	Povodňová aktivita
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PP	Prírodná pamiatka
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PR	Prírodná rezervácia
EIB	Európska investičná banka	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PSK	Prešovský samosprávny kraj
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
MAS	Miestna akčná skupina	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MOK	Maloobjemový kontajner	TTP	Trvalé trávne porasty
MRK	Marginalizované rómske komunity	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MSP	Malí a strední podnikatelia	VÚC	Vyšší územný celok
MŽP	Ministerstvo životného prostredia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapy

Mapa 1: Poloha obce Spišské Hanušovce - širšie vzťahy ... 3
Mapa 2: Poloha obce Spišské Hanušovce voči susediacim obciam ... 4

Tabuľky

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov ... 13
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát ... 14
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva ... 16
Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva ... 20
Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín ... 20
Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti ... 21
Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania ... 21
Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci ... 23
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022 ... 23
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022 ... 25
Tabuľka 11: Počet domov podľa typu domu ... 25
Tabuľka 12: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky ... 26
Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému ... 26
Tabuľka 14: Byty podľa obytných miestností ... 26
Tabuľka 15: Domy podľa obdobia výstavby ... 26
Tabuľka 16: Vybavenie technickou infraštruktúrou ... 29
Tabuľka 17: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2023) ... 30
Tabuľka 18: Infraštruktúra kultúry a športu ... 31
Tabuľka 19: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb ... 31
Tabuľka 20: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2022; v ha) ... 33
Tabuľka 21: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2021 (eur; netto) ... 35
Tabuľka 22: Náklady a výnosy v roku 2021 ... 36

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Spišské Hanušovce ... 17
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022 ... 18
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022 ... 18
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022 ... 19
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022 ... 20
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania ... 22
Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022 ... 23
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022 ... 24

Obrázky

Obrázok 1: Väzby Spišských Hanušoviec na komunikačné línie ... 28
Obrázok 2: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027 ... 47

Formuláre

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR 9
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR 10
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu 10
Formulár 4 (A8): STEEP analýza 41
Formulár 5 (A10): SWOT analýza 42
Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov 50
Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí 52
Formulár 8 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR 58
Formulár 9 (R1): Akčný plán 63
Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania 67
Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia 69
Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica 70
Formulár 13 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR 71
Formulár 14 (F3): Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov/aktivít 78
Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR 79